

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1044.

CHICAGO, ILL., 15. SEPTEMBRA, (SEPTEMBER 15,) 1927.

LETO—VOL. XXII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Pol stoletja v iznajdbah.
Preobrat v angleških strokovnih unijah.
Liga narodov ali liga intrigarske diplomacije.
Bratska organizacija, ki se bori za starostno zavarovanje.
Mrtvaki vstajajo ("G. S." zopet "izhaja").
Dnevna vest.
Iz Chicaga do Radovljice (J. Olip).
Obletnica E. V. Debsove smrti.
"Gladiator" je pozen v kolovratenju.
Slovenska ženska zveza.
Afera v K. S. K. J. radi poslopja.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

"Dam rajše za galon vina . . ."
Velika škoda društvu na Lawrencu.

O skupni priredbi za izboljšanje odra v waukeganskem Slov. nar. domu.
Kaj je vzrok preprirom v collinwoodskem S. D. Domu?
Popravek k dopisu iz San Franciscu.
Kampanja za razširjenje Proletarca.
Debs Memorial Radio Fund.
Poročilo o tretji konferenci J. S. Z. v vzhodnem Ohiju.
Somišljenikom, naročnikom in zastopnikom "Proletarca".

RAZNO.

Divji plameni (Tone Seliškar).
Angleška večerna šola v S. N. Domu v Clevelandu.
Vščipci.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates: United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign-Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

KONFERENCE J. S. Z.

BARBERTON, OHIO, v nedeljo 30. oktobra v dvorani samostojnega podpornega društva "Domovina". Čas in druge podrobnosti sporočimo v kratkem.

WAUKEGAN, ILL. v nedeljo 13. novembra v Slovenskem narodnem domu. Pričetek zborovanja od 10. dopoldne, popoldne program, zvečer veselica.

Klubi J. S. Z. in podporna ter prosvetna društva, pripadajoča Izobraževalni akciji J. S. Z., naj gotovo izvolijo zastopnike za konferenco svojega okraja. Udeležje naj se jih tudi ostali člani J. S. Z. in drugi pristaši našega dela.

PEVSKI "SAVA" odsek kluba
ZBOR "SAVA" št. 1, J. S. Z.

priredi v soboto 17. septembra 1927
v spodnji dvorani S.N.P.J., 2657 S. Lawndale Av.

DOMAČO ZABAVO

Pričetek ob 8. zvečer. *Igral bo izvrsten orkester.* Vstopnina 25c.

Kdor hoče v resnici domačo zabavo, naj pride to pot med Savane. Za izvrstno postrežbo bo izborna preskrbljeno. Ne pozabite 17. septembra zvečer!

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1044.

CHICAGO, ILL., 15. SEPTEMBRA, (SEPTEMBER 15,) 1927.

LETO—VOL. XXII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

POL STOLETJA V IZNAJDBAH.

Kolikšen bo razvoj zrakoplovbe v petdesetih letih? Brezdvomno velik, veliko večji, kot pa razvoj lokomotive in železnic v isti dobi. Naglica razvoja tehnike raste.

V tem letu praznuje Thomas A. Edison iznajdbo fonografa. Vzelo je mnogo let, predno je bil izpopolnjen do današnje višine. Ni pa še popolnen. Pred petdesetimi leti je bil fonograf čudo. Danes se zdi človeku tako nekaj vsakdanje običajnega, češ, saj je to že od nekdaj na svetu. A predno je iznajditelj našel proces registriranja glasu, je delal dolgo, in drugi pred njim. Prvotni gramafon ni bil tak kakor so današnji. Dolgo so imeli namesto plošč valjarje. Glasove so oddajali skozi velike rogove. Današnji so praktičnejši, ličnejši, in glasovi ki jih oddajajo, so razločni in čisti.

Radio — kakšen bo čez petdeset let? Velik je njegov razvoj že dozdaj. Prenaša glasove na stotine in tisoče milj na vse strani. Polarni kraji, prostrani gozdovi, puščave in prerije niso več zaprte pred "civilizacijo": jazz, baseball, opis "prajzfajta", pridige, "najnovejše" melodije in podobno, vse čujete na radio. Stvari poljubno izbirate. Velikanska je bodočnost te iznajdbe, in marsikom bo koristila ali škodovala. Socialistična stranka je s sodelovanjem nekaterih unij ustanovila v New Yorku svojo radio postajo, ki ji bo, ako jo bo znala pravilno porabiti, koristila več kakor tisoč govornikov na pouličnih shodih.

V Italiji se je začela zelo zanimati za radio cerkev, ki ni prav zadovoljna s to iznajdbo, toda ker se je v današnjih "prosvitljenih" časih ne da prekleti, ali jo proglasiti za hudičevo delo (kak navdušen pridigar si to veselje še lahko privoščiti, cerkev ne več), jo bo izrabila. Prepovedala je vernikom poslušati "protiverske in druge grešne govore", in vse, kar navaja k grehu. Da pa ne bodo brez zabave, bo cerkev v Italiji ustanovila svoje radio postaje. Kakšna sprememba v 50. letih!

Velikanske možnosti ima radio v Rusiji. Dežela je velika, časopisje, razun v par večjih mestih, zelo slabo razvito. Predno doseže tiskana novica daljno rusko vas, preteče teden in več. Radio jo prinese v momentu. In kolikšne

olajšave nudi radio propagandi in vzgoji. Ni več potrebno, da gre govornik iz Moskve v tisoč milj oddaljen kraj. Njegov govor prenese radio. Namesto, da bi predavatelj šel v vsako posamezno vas, govori iz radio centrale vsem vasesem. In radio se šele razvija.

Elektrika ima zakopane še mnoge skrivnosti, dasi jih je že veliko oddala. Kaj vse zmore njen tok, njena sila! In koliko jo je vsepovsod! Pripravljena je delati, pripravljena dati človeku vse udobnosti, pripravljena ga je varovati vročine in mraza, težkega fizičnega dela, in mu dati ves komfort, samo ako človek hoče. Lep bo svet, ko se ljudje enkrat spametujejo in bodo drug z drugim sodelovali v prid vseh, namesto, da bi skušali drug drugega izkoristiti, in drug drugemu škodovati, kakor sedaj.

Prvi parnik je bil skromen, kakor prvi vlak in prva proga. Začetek je vedno skromen, kajti začetek je začetno delo. Prvi parnik poleg sedanjega oceanskega velikana — pa je razlika vidna. Prvotna lokomotiva poleg sedanjega kolosa, in človek spozna, da delo ne pozna skokov.

Vse iznajdbe so rezultat umskega in fizičnega dela, so rezultat ljudi, ki niso bili zadovoljni s tem kar je bilo tedaj, ampak so hoteli boljše, drugače. Ljudje, ki pravijo, da je bilo na svetu "vedno tako", in vedno ostane, ne pomikajo kazalca naprej. Tisti, ki pravijo, da kar je bilo dobro za dede, je dobro tudi zanje, stoji tam kot so stali njihovi dedje. Le tisti, ki hočejo sprememb, izboljšanj, samo tisti so magnet, ki vleče človeško družbo naprej, hočeš nočeš.

Veliko je človek v svoji nespameti storil z iznajdbami slabega. Upregel je velike sile, ki jih je iznašel, v voz destrukcije, kateremu pravimo vojna. Danes ni boljši kakor je bil, ker se trudi z delom in mislijo, kako izboljšati topove, kako izpopolniti letala v vojne namene, kako iznajti boljše ubijalne pline kakor jih je poznal v zadnji svetovni vojni. Nikjer ni iznajditeljev duh toliko uprežen kakor v laboratorijih, kjer se kujejo in izboljšujejo vojne naprave. Marsikakšna velika izboljšava v tej ali oni iznajdbi, in marsikakšna iznajdba sama ima svoj izvor,

ali pa svoj razvoj najprvo v vojni. V nji se je preizkusila, v nji se izboljšala, v nji je rasla v sili in veličini.

Kadar zaplamti vojni požar, tedaj postane človek histeričen, misli in dela z naglico kakor jo v miru ni hotel poznati. Vojna uničuje, in na koncu konca sta v današnjem času na škodi oba: zmagovalec in premaganec. Svetovna vojna je dokaz, ki za podkrepitev ne potrebuje besed. Dejstva sama so dovolj zgovorna.

V dobi, v kateri beleži tehnika največji razvoj in razmah, ko je že dosegla tolikšno višino, da bi lahko bila človeku — vsakemu človeku, odrešenik, je še vedno tam kot je bila: v posesti gospodarja. Res, da je pognala civilizacijo daleč naprej, ni pa odrešila delavca trpljenja, izkoriščanja ni odpravila. Slednje more storiti le on sam. Ko napravi ta korak, bo tehnika postala resničen blagoslov, in vsa ogromna mašinerija, s katero je preprežen svet in postaja bolj in bolj prepregan, bo služila človeštvu. V tako uredbo vodi socializem.

Preobrat v angleških strokovnih unijah.

Angleške strokovne organizacije so bile dolgo smatrane za najkonservativnejše v Evropi. Po vojni so se pričele po svoje nagibati na levo, in ta preokret je imel svoj izraz posebno v njihovi propagandi za zблиžanje, oziroma za zedinjenje amsterdamske strokovne internacionale z ruskimi unijami, ki so združene v takozvani rdeči strokovni internacionali (sedež Moskva).

Mnogi vplivni angleški unijski voditelji so ustanovili poseben odbor, ki si je določil nalogo, propagirati zблиžanje in končno zedinjenje z ruskimi unijami. Na zadnjem zboru amsterdamske internacionale, ki se je vršil to leto, je ta taktika angleških unijskih vodij dobila veliko kritike. Zastopniki kontinentalnih delavskih strokovnih zvez so dokazovali, da so Angleži v tem oziru v veliki zmoti, da se ne zavedajo pogubnosti svoje taktike, kajti ruska zunanja politika jih je izrabila za svoje orodje, ne pa za edinstvo strokovnih organizacij. Rusiji ni za enotnost svetovnega delavskega pokreta, ampak za podjarmljenje. Kjer ne more doseči tega, intrigira, pa četudi vodi to v propast prizadete organizacije, katera se ji noče podvreči. Zastopniki unij izven Anglije so na zboru amsterdamske internacionale v Parizu glasovali soglasno proti angleškemu kandidatu Purcellu, ki je bil nominiran v eksekutivo internacionale, in so izvolili mesto njega drugega Angleža. Purcell je namreč eden glavnih besednikov taktike za edinstvo in sporazum z ruskimi unijami. Angleški zastopniki so zanj

glasovali soglasno, ker so imeli tak nalog od svoje skupne delegacije v Angliji.

Na kongresu angleških unij, ki se je vršil v začetku septembra v Edinburgu, pa so zastopniki angleškega unijskega delavstva, in s tem zastopniki delavske stranke, zaključili, da se s taktiko flirtanja z ruskimi unijami preneha, ker se je izkazala za škodljivo delavstvu, posebno pa škoduje angleškemu delavstvu. To je nepričakovan preobrat in velik udarec ruski politiki.

Dne 7. septembra je bila predložena kongresu resolucija, da se ne prizna nobenega delegata, ki je soudeležen v manjšinjskem gibanju. Naperjena je bila proti ekstremistom, ki po zatrdilu večine prejemale navodila iz Moskve. Za predlog je bilo oddanih 3,746,000 glasov in 148,000 proti.

Dne 8. septembra je bila dana na glasovanje resolucija, da se prekine vse stike z vseruskim svetom strokovnih unij. Zanj je bilo oddanih 2,551,000 glasov, in 620,000 proti.

Važnost in dalekosežnost tega sklepa se lahko meri z ozirom na dejstvo, da je angleško delavsko gibanje, strokovno kot politično, eno najjačjih, in največje na svetu, in da je bilo edino, ki je bilo z ruskim strokovnim pokretom v prijateljskih odnošajih ter se zavzelo privedi ruske unije in amsterdamsko internacionalo v skupno zvezo. Izstop angleških unij iz te akcije je ob enem tudi diplomatični poraz sovjetske vlade, ki je to gibanje izrabljala, da povzroči v Angliji sami čimveč kaosa.

Mihael Tomsy, predsednik vseruske zveze strokovnih unij, in Doggadov, njen tajnik, bi imela biti na kongresu kot bratska delegata, a oblasti jima niso pustile na kopno. Angleškemu kongresu sta poslala pozdrave z daljšim pisanim proglasom, oziroma poročilom, v katerem sta apelirala na složnost, ob enem pa naštela večje število angleških delavskih voditeljev, ter jih imenovala "izdajalce proletariata". To je bilo Angležem preveč. Ruski zastopniki so se dosedaj kolikortoliko varovali, da ne bi izzvali srd angleškega delavstva, zato so mu kazali največje prijateljstvo, svoje napade pa so omejili največ na politične funkcionarje, kot je Ramsay MacDonald. Eksekutiva kongresa je odgovorila vseruski zvezi, da dokazuje telegram in poročilo, ki sta ga poslala Tomsy ter Doggadov, da ji ni za skupno delo, pač pa za intrige. Ruska poteza je tako jasna, da ne potrebuje komentarja, je rekla eksekutiva angleških unij kongresu, in na svoji strani je imela velikansko večino delegacije, kar se ne bi zgodilo, ako bi znala Tomsy in Dagggorov dovolj spretno nadaljevati svojo vlogo. A. J. Cook, tajnik angleških premogarjev in eden najekstremističnejših angleških unijskih voditeljev, ki ga komunisti odprto štejejo za svojega, je ugovarjal, in izjavil, da eksekutiva ne govori v imenu premogarske unije. Predsednik premogar-

jev Smith je Cooku dejal, da se moti, in če pristane, da se skliče konferenca delegatov premogarske unije, bo to vprašanje rešeno. Delegatje so se sešli skupaj, in z veliko večino potrdili stališče eksekutive in kongresa. Cook je tako izgubil vodstvo nad večino unije premogarjev in če ta sentiment ostane, izgubi na prihodnji konvenciji tudi tajništvo.

Angleške unije imajo sedaj 4,163,994 članov. Nazadovale so od prošlega leta za 201,625 članov. To nazadovanje ima razne vzroke. Glavni je gospodarska oslabeledost angleške industrije; drugi so, generalna stavka, oziroma njene posledice, neuspeh stavke premogarjev, ter boj, ki ga zanašajo ekstremisti.

Prerokujejo, da bo na zboru delavske stranke, ki se bo vršil koncem septembra, prišlo do odločilnega preloma med delavsko in neodvisno delavsko stranko. Slednja je sedaj pod vodstvom oseb, ki se zde konservativnejšim elementom in voditeljem v delavski stranki preekstremne, in s svojim ekstremizmom ovirajo delavski stranki praktično delo.

Na kongresu strokovnih unij je govoril tudi Ramsay MacDonald, ki je dejal med drugim: "Evropo objema tajna diplomacija, kujejo se zahrbtni pogodbe za odvzemanje pravic malim narodom, vidimo, kako se obdržujejo lažnjive konference za omejitev oboroževanja, in nihče v Angliji, od kar nima delavske vlade, se ne trudi v prilog mednarodnega miru in razoborožitve. Ako hoče Anglija vršiti svojo funkcijo pravilno, ako hoče svetu in sebi koristiti, mora dati vajeti vlade delavski stranki . . ."

Liga narodov ali liga intri-garske diplomacije.

Na sedanjem zborovanju Lige narodov v Genovi so se zastopniki malih držav skušali postaviti velikim po robu, toda brezuspešno. Vodilni diplomatje Anglije, Francije, Italije, Nemčije in Japonske odločijo v naprej — tako in tako bo. Liga o stvari navidezno razpravlja, a zaključek mora biti tak kakor so ga določili zastopniki omenjenih držav na svojem privatnem sestanku.

Veliko govore o razoborožitvi. Posebno nekatere male države tirajo to vprašanje v ospredje. Nemčija jim pomaga. Zastopniki držav z velikimi armadami poslušajo, in potem odgovarjajo, da so za razoborožitev, toda šele ko bo varnost vsem zasigurana. Dotlej pa so jim armade in vojne mornarice potrebne.

Poljaki predlagajo splošni varnosti pakt. Vse države, zastopane v ligi, naj bi garantirale nedotakljivost mej Poljski in baltiškimi državam, kakor jih garantirajo one, zastopane v Locarnskem paktu, državam na zapadu Evrope. Anglija je rekla, da ne podpiše nobenega

takega pakta več, ker se noče preveč zamotati v eventuelne spore, ki lahko povzročijo vojno. Francoski zunanji minister Briand izraža precej volje za medsebojne sporazume, za spravo z Nemčijo in za garancijo Poljski, pa ima težkoče doma in med tovariši diplomati tujih držav.

Ligi narodov manjka duše, ker je to pač šele liga kapitalističnih vlad. Je prazna, dasi tvori most v boljšo ligo. Geneva je danes v resnici zbirališče intrigarske diplomacije, ki deli, mešetari, obljubuje in vara. Kar je tam poštenih diplomatov, ne morejo drugega kakor opozarjati svet, da je tajna diplomacija nevarna kakor je bila — ne more pa biti več tako tajna kakor nekoč. Ker ji je odvzete mnogo "tajnosti", je toliko bolj izpostavljena kritiki in velikim protestom javnega mnenja. Vzlic temu bo predstavljala nevarnost svetovnemu miru dokler bodo na krmilu izrazito kapitalistične vlade, kakor je npr. torijska v Angliji. Zatreti tajno diplomacijo pomeni, da je treba odpraviti vlade kakršne so. Odpraviti vlade kakršne so, pomeni vzeti moč kapitalističnim strankam in jo izročiti delavskim. V tej smeri se giblje evolucija v evropskih državah.

Bratska organizacija, ki se bori za starostno zavarovanje.

Redki so v Zed. državah, ki ne bi bili v tej ali oni bratski organizaciji, stotisočeri tudi v večih, in milijoni so poleg tega zavarovani še v zavarovalniških kompanijah. Ameriško ljudstvo je toliko zavarovano v takozvane bratske organizacije, in v zavarovalniške kompanije, da se le malokdo ukvarja s problemom socialnega zavarovanja.

Vendar pa je v Zed. državah gibanje, ki stremi izvojevati zakon za uvedbo zavarovanja proti starosti in onemoglosti, že precej močno. V njemu direktno sodeluje tudi bratska organizacija Eagle, ki je ena največjih v Ameriki.

V Wisconsinu so na čelu tega gibanja socialisti. Mnogo vodilnih članov ameriških unij se zaveda, kako potrebno je zasigurati starim in onemoglim ljudem sredstva v dobi, ko si sami ne morejo več pomagati. Tisoče in tisoče jih je na starost tako obubožanih, da nimajo drugam kakor v zavode za ubožne. S tem dobe nase pečat beračev, dasi so delali vse življenje. V sistemu kakršen je, je nemogoče vsem in vsakemu prihraniti dovolj za "deževne dni", pa če še tako hrani. Kar prihrani v letu ali treh, vzame v četrtem bolezni, brezposelnosti ali kaka druga neprilika. Pride izgaranost, in nikjer te ne vzamejo več. Beda je na pragu, in če ji hočeš utesi, pojdi v ubožnico. Starostno zavarovanje bi mu dalo, kar je njegovega. Delavec, ki je vse življenje za nekoga delal, je tistemu nekemu kupičil profit. Čemu ne bi ta, ki je imel od njega koristi, nekaj profita vrnil v obliki posebnega davka državi v starostni zavarovalniški fond, nekaj pa bi vanj v času zaposlenosti prispeval delavec. Na starost bi imel penzijo, in rešen bi bil beraškega pečata.

TONE SELIŠKAR:

DIVJI PLAMENI.

Socialni roman.

(Nadaljevanje.)

Rudarji so onemeli. Še bolj, ko je stopil na rob odra, pogledal v ljudstvo in se mu nasmehnil. In ko je izpregovoril jih je pretresla nezna- na blagodejnost. Ljudje, ki so mislili in govorili o njem kakor o aristokratu, so ga poslušali in se jim je zdelo dobro . . .

— Bratje! Sestre . . . Začudenje berem v vaših očeh. Tudi nezaupnost in razočaranje v marsikaterih. In tudi vem, da se niste nadejali mojih besed kdajkoli, posebno pa sedaj, v teh dneh, ko ste zatirani in postavljeni pod nasilje bolj ko kdaj. Pa tudi nisem mislil, zakaj meni ni dano, da bi se postavljaj ljudstvu na čelo, ker ne znam govoriti tako, kakor mora ljudski tribun. Toda v tem trenutku nisem mogel drugače, ker sem moral stopiti pred vas, ker mi je ukazovala moja duša in moje vse kar imam v sebi, da vam odpre moči za tisto, za katerim ste stopali kakor slepi in ki bi vas pripeljalo v nesrečo, da ni tega preprečilo slučajno, samo slučajno naključje.

Pred tem trenutkom ste bili razkropljeni — vzeli so vam voditelje, vzeli so vam skupnost — in glava te skupnosti je zbežala. Pravijo da čez mejo. Mogoče da je res, mogoče pa je tudi, da se je skrila in da ni daleč od vas.

Ali veste sodrugi — kako je bilo z ono stavko preteklo zimo? Ali veste na kak način je zmagal Guzej, ki se je udal — ne da bi dosegel tega za kar vas je samo on pripravil, da ste zahtevali — ?

Dobil je za to 10,000 Din podkupnine! Vidim neverjetne oči — ali prinesel sem vam tudi potrdilo, ki vam bo razgnalo vsak dvom.

Vzel je z mize kos papirja in zaklical v strmečo množico:

— Ali je kdo med vami, ki dobro pozna Guzejevo pisavo? Njegov podpis?

Takoj v prvi vrsti se je vzdignil rudar srednjih let in stopil na oder.

— Prosim, prečitajte tole izjavo, mu je dejal Klinger in mu podal pobotnico.

Rudar je čital. Počasí in razločno. Ko je prečital na glas Guzejev podpis, se je vsa množica zagnala s svojih sedežev, vikala od razočaranja in se drenjala k odru. Kakor da bi jo kdo udaril z jeklenim bičem po obrazih — taka je bila ta bolečina v srcih prevarjenih.

— Pokaži, so mu vpili, in so mu skušali strgati list iz rok. Par oči je vjelo njegov podpis in ti so vsi pobesnili klicali:

— Podpis je njegov! Pravi je!

— Falot!

— Izdajalec!

— Ubijte ga — —

Klinger je dvignil roko. Posedli so na stole, toda večina je še vedno stala otrpla od nezasišne resnice.

— Sodite ga sami — po tem kar sem vam pokazal! A, še eno vam moram razodeti. Guzej ni samo prodal vas za par tisočakov — on je hotel postati več kot predsednik, več kot ravnatelj — on je hotel postati najvišji med vami po časti in veljavi.

Pripravljaj je upor. Hujskal vas je na upor — k anarhiji in vam razodeval, da je vse delavstvo ne samo naše države — vse Evrope pripravljeno da udari in razdrobi okove. In on se je nadejal, uvidevši strašno nevoljo našega proletarijata — da bo zmaga lahka, da je treba samo začeti, da je treba umoriti samo nekaj ljudi — in raj bo na zemlji. Ne morem doumeti, kako se je mogel prikopati do takih misli. Gotovo pa je silno otročji v svojih sklepanjih in ni mislil na to — kaj bi bilo, če se vse izjavilo. Mislil si je v svoji otročji domišljiji, da bo vse delavstvo sledilo njemu, kakor hitro bi počil prvi strel.

In ker je vedel, da se njegovim besedam in dejanjem nasprotni mnogi resni ljudje — je hotel najprvo umoriti Abrama in Milana. Tako je bilo sklenjeno v enih tajnih sej in Rezika ki je prisostvovala tem sejam, mi je izdala to malo pred smrtjo.

Zopet je vzel dva lista in zopet je čital oni rudar. Vse besede, ki jih je slišal v narkozi — in pravo izpoved Rezike same. Podpisi zdravnikov so utemeljevali resnico.

Množica se ni mogla več premagovati. Oglušujoči kriki so polnili dvorano in strahovite besede so padale na Guzejevo ime. In vsa masa je začutila v sebi to, kar je začutil Gaber, ko je spoznal Guzeja v tistem trenutku, ko mu je pokazal svoj strah in obup nad vso započeto akcijo. Nekateri pa so kakor otroci, ki hočejo popraviti storjeno krivico, skakali na oder, dvignili Milana in Abrama na rame in vzklikali:

— Živel Abram, živel Milan!

Drugi so se jim pridružili in bilo je več veselja kakor srda. Klinger se je med tem hrupom umaknil v ozadje in je bil zadovoljen.

— Vraga sem izgnal iz njih, je sam sebi govoril in se vsedel na stol. In sedaj se naj zгоди tisto, kar je cilj mojega dela.

Abram je kmalu pomiril razburkana srca. Vse je pričakovalo zopet kaj posebnega in na stavko je že malo kdo mislil.

— Sedaj pa dragi, s stavko! Sklenili ste da stavkamo. Toda ali ste pomislili kaj bo — če bo trajala stavka dolgo časa? Nič ne skrbite! Za to je preskrbljeno! Denarja imamo, to se pravi — v sili — in če bo prišlo pomanjkanje — nas bo vse zdrževal Klinger. Nikar se ne čudite — je hitel stavec, od veselja trepetajoč — vse vam povem!

V dvorani je bilo tiho — tiho. Nestrpno pričakovanje. Srca so se širila.

— Richard Klinger je prišel v to mesto ubog in reven — toda bogat v svojih mislih in volji pomagati ljudstvu na kakršenkoli način. Sami ste že spoznali tega človeka kako je razsiral dobrote svoje znanosti iz svojega zaslužka med naše najbednejše . . . Za ženo pa je vzel Heleno — vdovo po bivšem ravnatelju, ki je podedovala po svojem možu ogromno bogastvo. Pod vplivom njegovih lepih idej in njegovih misli je dala ta vse svoje premoženje njemu — ne da bi ga on užival — ampak da ga vrne tistim, katerim je bilo vzeto. Dasi ravno je bil ta denar po sedanjih zakonih pridobljen po vseh pravih poštenosti, je ona vendar spoznala, da je ves ta denar krivično nagrabljen, nanešen na kup od žuljev pridnih rok proletarijata.

Klinger je takoj pričel misliti na to, kako vrniti denar delavstvu. In kupil je to palačo, jo preustrojil v hišo izobrazbe, umetnosti in vzgoje, ki jo danes izročča — nam. Pridržal si je samo to pravico, da bo vodil vse delo do smrti — on, mene pa je postavil za oskrbnika in me prosil, da izberem izmed vas še nekaj mož, ki bodo v oskrbovalnem odboru. Ta hiša je od danes naprej naša — in tu prijatelji je poverilna lista notarjeva. Denar pa, ki ga je še ostalo, je naložen v banki — in bo služil za oskrbo te palače in za različne druge potrebe. Tudi ta denar je od danes naprej naš — in oskrbovalni odbor, v katerem bo tudi on, ga bo uporabljal samo za delavske potrebe.

— Tako, prijatelji! — to sem vam mislil povedati.

Ljudstvo je nekaj trenutkov molčalo. Potem je občutilo v sebi nepojmljiv občut radosti, veselja, hvaležnosti vsega dobrega. Hitelo je od svojih stolov, kličoč Klingerja, kličoč mu slava, ga blagrujoč — zakaj to je bilo nezaslišno za nje — višek veselja — ki ga niti izražati niso mogli.

— Kje je, kje je, so doneli klici, naš veliki brat, naš odrešenik?

Abram je stopil v sobo in prosil Klingerja. Zgrabil ga je za roko in ga vlekel na oder.

— Naš odrešenik!

Izdelan rudar se je pognal na oder z lahkoto mladeniča, za njim drugi, cela vrsta — vse je hotelo k njemu. In približal se mu je ta rudar, brada se mu je tresla od genotja in zgrabil je njegove roke in mu jih je stiskal . . .

In sredi tega veselja, sredi viharja glasov je stal on in podajal roke svojim črnim bratom. — —

Dolgo, dolgo časa je rajala množica. In bilo je čez poludne, ko so izvolili vse odbore in preložili vse delovanje razen podpornega na konec stavke. Abram in Milan pa sta, ko je bilo zborovanje končano vodila množico v vrstah

po celi palači in razlagala skupinam pomen tega in tega oddelka.

Po cesti pa so hitele množice vse v isto smer. Vojaštvo je bilo ojačeno in je zastražilo vsa uradna poslopja. Toda ne bi bilo tega treba. Množica se je ustavljala pred okni Klingerjevega stanovanja in častniki patrolj, ki so prihitali so začudeni opazovali kako je klicala masa zdravnika in Heleno. Kakor orkan je bilo to slavlje, hitečo z veliko naglico po vsem kraju. In ko se je pokazala Helena z zdravnikom pri oknu je stara ženica razprostrla svoje vele roke in zajokala od veselja:

— Naša velika sestra . . .

Iz vladne palače je prihital podčastnik in izročil častniku vojaškega krdela majorjevo povelje. Vojaki so se zagnali v množico in jo razrivali s puškinimi kopiti vpajoč:

Proč — v imenu postave, proč!

(*Dalje prihodnjič.*)

***

Mrtvaki vstajajo.

„Glas Svobode“ zopet izhaja.

V petek, ki je postni dan, dan samih nesreč in neprilik, torej v petek 2. septembra 1927 je otrešel raz sebe zemljo mrtvec „Glas Svobode“ in naznanil svoje vstajenje, ki bo trajalo do prihodnjega groba. Ob strani mu je Zvonko Novak, ki sipa obljube kot po navadi.

Kdo so tisti, ki so sedaj posegli v žep, ne pove, kot ni povedal zadnjič. A nekaj je mož zopet nabral. V članku na naslovni strani pravi, da je temelj sicer zopet slab, a vendarle boljši (znan argument bolnikov). Pravi, da je „oglasnina temelj listovemu obstanju“, iz česar je sklepati, da bo v bodoče živel več na račun oglasov. V ostalem jamra in prosi: „Prispevajte vsak po svojih močeh. Vsak „naročnik“ (kje neki jih ima?) naj da vsaj en dolar. Vsaka najmanjša pomoč bo dobrodošla in hvaležno sprejeta.“

„Glas Svobode“ se je po četrletnem izhajanju vlegel v grob maja to leto, in je spal nad tri mesece. Od ustanovitve je bil v posesti štirih, oziroma petih gospodarjev. Prva sta bila Konda in Medica, potem Konda sam, nato Mrs. Mary Konda, ta ga je prepustila Atlantic Printing Co., ta pa ga je dala Zvonku Novaku. Kdo je pravi gospodar danes, ne vemo, a kot izdajatelj je označen Z. Novak. V taktiki bo list tak kakršen je Zvonko. Laž in blato se bo prelivalo po kolonah, dokler zopet ne zapoje „memento mori“.

***

Dnevna vest.

Johnstown, Pa., 12. sept. (A. P.) — Charles Marcinke, unijski premogar, oče sedmih otrok, je bil ustreljen in smrtno nevarno ranjen v Nanty-Glo, v spopadu med unijskimi in neunijskimi rudarji.

To je vest, kakor jo je razposlala ameriškim listom časniška agencija A. P. Komentarja ne potrebuje.

IZ CHICAGA DO RADOVLJICE.

John Olip.

(Nadaljevanje.)

Deveti izlet. — Bil je lep dopoldan, in z ženo sva odšla peš ob bregu Bohinjske Save na Bled, kjer sva najela čoln in se vozila po jezeru. Res, krasen je ta kraj Gorenjske! Tujcev polno vsepovsod. Poletu živi na Bledu tudi jugoslovanski kralj, in radi njegove varnosti je med ljudstvom vsepolno uniformiranih žandarjev; koliko je tajnih detektivov, je pa nepoučenemu težko reči. Kralja sem videl dvakrat, ko se je peljal skozi Radovljico, prestolonaslednika pa enkrat pri Bohinjskem jezeru. Ljudstvo pozdravlja kralja, kakor je preje cesarja. In če bi jutri zavladal kak sultan, pa bi ga ravno tako pozdravljalo. Npr., na Slovenskem in Hrvatskem so pod bivšo Avstro-Ogrsko postavljali spomenike Habsburžanom in njihovim vojskovodjem. Ko je dualna monarhija razpadla, so prejšnje spomenike potegnili dol, se napisli novega navdušenja, in naročili nove spomenike.

Cankar v svojih "Hlapcih" pravi, "za hlapce rojeni, za hlapce vzgojeni . . ." in ima prav.

Omenil sem, da opisujem te izlete zato, da pokažem, kako se da izrabiti dneve, ki si jih človek odmeri za odsotnost od dela in drugih vsakdanjosti. Ako potuje le zato, da opazuje, si koristi. Če potuje samo zato, da ubije toliko in toliko dni časa "radi spremembe", nima od tega ničesar razun "spremembo", ki pa je v tem slučaju samo navidezna.

In sedaj še k opisu razmer na Slovenskem.

Za industrialno delavstvo Jugoslavija ni niti od daleč obljubljen dežel. Na Slovenskem je precej fabrik, večinoma majhne, in veliki premogovniki ter nekaj kovinskih rudnikov. Delavstvo, ki je v teh obratih vposljeno, trpi izmed vsega prebivalstva najbolj. Življenske potrebščine so z ozirom na plače silno visoke v cenah, kajti v tem slučaju človek ne sme računati s stališča dolarjev, ampak, koliko dinarjev delavec zasluži, in koliko ga stane preživljanje. Brezposelnost je velika. Občutna je v vseh evropskih deželah, in Jugoslavija ni izjema. Delavec ima povprečno že itak majhno plačo, če pa je še brez dela, je njegovo stanje toliko težje. Domnevajo, da je vzrok brezposelnosti mnogo to, da ljudje ne morejo več za kruhom v tujino, kakor nekoč. Zedinjene države so svoje meje zaprle, Francija ni posebno mikavna, južna Amerika, Kanada in Mehiko tudi ne. Včasih so šli naši ljudje v Avstrijo, v nemške premogovnike in v Ameriko, a danes — kam? Tovarne v Sloveniji so bolj delavnice v starem obrtniškem smislu kakor tovarne. Mojstri, ki jih lastujejo, si pomagajo z vajenci. Ko vajencu preteče učna doba, ga odslovi in dobi novega vajenca. Izučeni pa naj gre delati nazaj na polje, ali pa "vandrat". Ne prvo ne drugo ni delo, katerega se je naučil. Ker tega ne dobi, mora pač vzeti kar se mu ponudi, in pri tem pozabi na svojo obrt; leta, ki jih je prebil pri mojstru, so vržena proč. Ni mu dobro, jezi se nad vsem svetom, in če se pri tem navadi še na špirit, pa ima domovina enega šnopsarja več.

Alkoholizem.

Govoril sem s profesorjem D., s katerim sva razmotrivala vprašanje brezposelnosti in take stvari. Njegovo mnenje je, da bi bil ta problem za Slovenijo zelo olajšan, če se bi moglo tok našega delavstva obr-

niti proti jugu v Vojvodino, Srbijo, Macedonijo itd. Slovenci so v splošnem bolj izobraženi kot pa prebivalci omenjenih provinc, imajo veliko več pojma o industrializaciji, in bi si s svojim znanjem lahko pomagali, ob enem pa bi bila njihova podjetnost v pomoč Jugoslaviji kot celoti. Toda mar imajo naši ljudje take ambicije? Ne, nimajo "korajže", ne podjetnosti! Dežela je za svoje razmere prostrana, veliko je v nji praznega, ima velika bogastva, ki čakajo podjetnih rok in glav — toda je vse "kakor je bilo". Moral jo bo razviti importiran talent, importirani tehniki in kapital — naš svet pa sili v tujino. Vlada seveda ni idealna. Kako naj tudi bo v takih okolščinah! Slabe položaja je delavstvo veliko samo krivo, toliko krivo, da se to ne da povedati dovolj na glas. Protestira in protestira, da pa se bi zanimalo za organizirano delo, za gospodarske probleme in za kulturno ter gospodarsko povzdigo dežele v smislu konstruktivnih akcij — to je pretežko. Naravna posledica je reakcija, zastoj modernega gospodarstva, primitivnost v industriji, in skrajno slabe življenske razmere med industrialnim delavstvom.

Delavstvo v Jugoslaviji se peča tudi s politiko. Je proti kapitalizmu, ki ga je v Jugoslaviji v modernem pomenu besede zelo malo, je za socializem in za slogo, a sloge nikjer. Pocepljeno je v razne male frakcije, ki se po paglavsko lasajo med seboj, delavci pa pijejo do opojnosti. Žganje in druge alkoholne pijače mu služijo za tolažila.

Pijančevanje ne tepe samo delavca, ampak tudi kmeta, kajti oba sta mu udana. Nisem "svetohlinec", ne pristaš ameriške prohibicije, in ne "branim se pijače". Sposoben pa sem — vsaj mislim tako — razumeti, kaj je pijančevanje, in kaj ni. Če se človek napije večasi, če spi je nekaj čaš vina ali piva tu ali tam, če se napije v kakem ljubljanskem "kevdru", ali v čikaškem "kevdru", kjer je prostor zato, pa je trezen tam, kjer je potrebno da je trezen, nič zamere! Toda če človek pije v vlaku, na veselici, pred mašo in po maši, na veliki petek in na veliko nedeljo, na pepelnico in na pustni torek, ob rojstvu otroka in ob pogrebu — če pije vselej in ob vsaki priložnosti, tedaj mora narod kot tak postati pijancev — hočeš nočeš.

Na kolodvoru v Zagrebu sem opazil napis: "Kletva je naša narodna sramota." Če bi me kdo vprašal ob tej priliki za mnenje ali nasvet, bi rekel: "Posnemajte ta napis na Slovenskem, toda namesto "kletva" napišite "PIJANČEVANJE je naša narodna sramota." Že prej sem pojasnil, da nisem svetohlinec, da ne pišem proti "pijači" iz hinavščine, ampak ker sem uvidel, koliko škode povzroča alkohol našim ljudem. Tisti potniki iz Amerike, ki sem jih opisal, so pili na parniku, so pili v vlaku, in so pili v Ljubljani ter v svojih rojstnih vaseh, ter hvalili Ameriko. To so naši rojaki "iz Amerike", ki "pijejo za narod", in napajajo iz bahavosti. A narod doma — ta pije in nečesa čaka — nekaj se mora preurediti. A delo — kdo naj se loti silnega dela rekonstrukcije — prenovljanja, kdo naj tekmuje z DELOM, ki edino prednjači v svetu?

V sokolskem domu v Radovljici so gostovali igralci iz Maribora z igro "Ognjenik". Kupil sem deset vstopnic ter šel z domačimi, da vidimo predstavo. Bila je nedelja. Ko smo bili zunaj na poti v Sokolski dom, smo čuli "ukanje" in petje iz vseh gostilen. Izmed udeležencev na predstavi, ki je bila še dosti obiskana, pa je bila le ena četrtnina moških, ostale tri če-

trtine so bile ženske. Moški so bili v gostilnah ter pili in peli ter "ukali" . . .

V Radovljici je bil nabor. Fantje iz okolice so prišli na "štelngo". Ko ne bi bili okinčani kot je navada, bi mislil, da so to šolski dečki, ki so se na izletu, na katerega jih je peljal učitelj, vsled njegove nepaznosti malo preveč napili. Nisem videl med njimi ne enega, o katerem bi lahko rekel, ta je za svoja leta fizično dobro razvit. Prihajala je skupina za skupino slabotnih fantičev, okinčanih s cvetjem, navdahnjenih z alkoholom, ukajočih in pojočih, vsaka s svojo harmoniko. Veliko krivde za to njihovo šibkost pripada vojni, kajti to je generacija, ki ima svoja otroška leta zabeležena v vojnem času, v katerem je trpela največje pomankanje in tugo. A nič manj krivde ne pripada alkoholu.

Srečam Jožo na cesti: "Kam pa, Joža?"

"Mav ga grem iskat, so spet zanjga dal."

Srečam Franceljna: "Od kod pa, Francelj?"

"Mav sem ga šu iskat, mav ga mora bit."

Taki in enaki so naši ljudje.

Jaz nisem tako rad "zanj dajav" kot imajo Amerikanci navado. Ameriški Slovenci, ki prihajajo v Slovenijo na obisk, imajo v tem oziru čudne pojme. Za trdo prislužene dolarje napajajo ljudi v gostilnah, in ko so le ti pijani, in je tudi gostitelj že v spremstvu alkoholnih duhov, pa privleče 50 ali 100-dolarski bankovec in ga jim razkazuje. Dovoljuje jim, milostno dovoljuje, da ga otipavajo. Ogledujejo ga in se čudijo — češ, kako so Amerikanci srečni, ker imajo toliko denarja! Mar je potemtakem čudno, ako nas v domovini poznajo samo tedaj kadar se spomnijo na dolarje, in da se obračajo na nas edino kadar žele dolarjev — bodisi, ker hočejo nove zvonove, slepski dom, brizgalnico za požarno brambo, kakšen spomenik itd.?

Domovina ameriškim Slovincem kulturno ni nič pomagala. Kar je zanje storila, so naredili posamezniki po lastni iniciativi — domovina kot taka je nanje pozabila — ni pa pozabila na besedo "pošljite!" Da je temu tako — jaz še enkrat poudarjam — je krivda ameriških Slovencev samih, ki se bahajo z dolarji, kadar so na obisku doma, kot da se tu lahko vsakdo koplje v njih. Gredo v gostilne in naročajo pijače — ljudje pa pijejo — češ, Amerikanec daje zanjo! Kako prazno, zoperno in škodljivo je vse to!

Pri tem moram omeniti, da se v šolah pri vzgoji otrok polaga veliko važnost na to, da se jim vcepi razumevanje za nevarnost, ki jim preti od alkohola, ako se mu udajo.

(Dalje prihodnjtč.)

Papagaj pravi

"Proletarec" previšoko piše, nima novic iz starega kraja in pa njegova oblika se mi ne dopade.

Obletnica E. V. Debsove smrti.

Proglas socialistične stranke.

Ameriška socialistična stranka je naslovila na vse svoje organizacije proglas, v katerem pravi, naj vsaka priredi med 20. oktobrom in 5. novembrom shod v spomin pokojnemu Eugenu V. Debsu. Dne 20. oktobra bo prva obletnica njegove smrti. Dne 5. novembra bo 72. obletnica njegovega rojstva.

Noben Amerikanec poslednje dobe ni bil med ljudstvom toliko spoštovan in priljubljen, kakor pokojni Debs. Plutokracija ga je blatila, poskušala mu je vtisniti pečat zločinca, poslala ga je pred sodišče in v ječo, in pri tem je umazala sebe ter tako nenamoma pokazala nepoučenim, da je Debs preganjan zato, ker govori resnico in se pošteno bori za svoje ideale.

Ta veliki ameriški borec razlaščenih je dne 20. oktobra 1926 umrl, a njegovo delo, njegovi nauki žive. Ravno sedaj bere ameriški svet z zanimanjem njegovo knjigo "Walls and Bars". Socialistična stranka toplo priporoča vsem svojim postojankam, da naj dne 20. oktobra, ali na kak drug pripraven dan do 5. novembra, aranžirajo spominski shod, ki ne bo samo shod, ampak agitacija za stranko, za pridobivanje novih članov, za razširjenje naše literature in listov. Debs nam je vedno poudarjal: ORGANIZIRAJTE SE! Vedno nam je dejal: Ne glejte samo napake kapitalistov, kajti oni so kot ljudje lahko dobri ali slabi, toda so gospodarji vsled sistema, in namen jim je profit. NAŠA naloga je, da ta sistem ODPRAVI-MO, in v ta namen moramo odpraviti najprvo SVOJE HIBE, ki so, brezbržnost, nevednost in nesloga. "Rešitev delavskega ljudstva je stvar delavstva samega." Zavedajmo se tega pravila, kajti le v tem razumevanju se bomo usposobili za veliko delo, ki je: prevrat iz kapitalizma v socializem.

***

"Gladiator" je pozen v kolovratenu.

Rev. Černe kolovrati v avgustovi številki svojega "Gladiatorja" kakor je v julijski. Namesto trum-trum-trum ima bum-bum-bum in pa "holadrija, holadro, holadrija, drom. Prihodnja holadrija drom bo "posvečena" SNPJ. Bum-bum-bum jo bo očistil, da bo lepa in snažna kot sajast pisker.

Od kar izhaja "Gladiator" (dva meseca), je prihranil Kranjsko slovenski katoliški jednoti samo na komišnu \$3,500, narodni pa \$6,300. To vsoto, pravi, da je ukradel koritarjem. Glavni tajnik J. Zalar je izgubil, pravi Černe, za KSKJ. \$15,000, izgubil pa jih bo še \$20,000, ker je povzročil, da ima jednota slabe obveznice. In napravil je še veliko druge škode. Zalar pa "štrbunka" nazaj in pravi, da fajmošter Černe na seji gl. odbora v Jolietu ni hotel nič vedeti o bon-dih, sedaj pa zopet ve; opravičuje se, da fajmoštru nerad reče lažnik, a dokazal mu bo da je pred protnim odborom. Černe pa se zgraža in pravi, kaj, mene hoste sodili, zato ker sem prihranil KSKJ. toliko tisočakov in razkrinkal korupcijo? Pogrebniku Grdini odgovarja: Brat predsednik, jaz sem delal za KSKJ., rešil sem jim tisočake, prosim, da to upošte-vate. Pošljite v podporo "Gladiatorju" \$50."

• Predsedniku porotnega odbora KSKJ. odgovarja na isti način, in vsem drugim glavnim odbornikom. "Pošljite \$25 v podporo Gladiatorju, ako ste za KSKJ."

Frančiškanski dnevnik molči. Rev. Černe je namreč predsednik tiskovne družbe, ki lastuje in izdaja flečkajnerski zmazek. Dokler je bil avtor "šus-purfla" le proti "socialpatrijotom", so mu v pobožnem dnevniku z veseljem koregirali ter priobčevali "članke" zaeno z njegovo sliko, sedaj ga pa po jesiharsko preklinjajo.

Kadar se takele živalce lasajo med seboj, vidiš, da so vse enake, kajti ko je ta list pred sedmimi leti svaril članstvo KSKJ., da naj bo oprezno, je "Rev." Černe molčal, in molčal je po pittsburški konvenciji in na konvenciji, kjer je imel vse priložnosti raztolmačiti delegaciji šta je šta.

Čistiti organizacije in jih varovati pred pijavkami, je zelo hvaležen poklic. Toda razumeti je treba, da ni vsakdo varuh ki pravi da je, in če ne bi bilo boljših kot so Černe, Zvonko Novak, Bartulovič in kompanija, bi bilo še manj poštenja na svetu kakor ga je.

Slovenska ženska zveza.

Na konvenciji KSKJ. l. 1926 v Pittsburghu so se čutile delegatkinje tako zapostavljene, da so se šele po konvenciji popolnoma zavedle, kako malo so jih cenili delegatje. Nobene niso nikamor izvolili, dasi je bilo med njimi skoro dva ducata žensk. Svoje ogorčenje so pokazale v "A. S.", ki ga je spretno podpihoval frančiškanski štab, in predlagal ustanovitev "Slovenske Ženske Zveze". S pomočjo fajmoštrov je bila ustanovljena, in sedaj ima podružnice v raznih naselbinah. Jasnega programa nima, kakor nobena klerikalna organizacija med ameriški Slovenci. Je podpornica, a ni še podpornica enota v pravem pomenu besede; je izobraževalna, a to samo na papirju. Dobila je nekaj knjig, ki jih je razposojala naokrog, pa so se kmalu razbile, in tajnica se je naveličala zapisovanja in zavijanja.

Dne 7. novembra bo imela v Chicagu konvencijo. Udeležje se je večinoma ženske katere bo spravila skupaj župnija sv. Štefana, nekaj iz Waukegana, So. Chicaga, Sheboygana in mogoče iz Jolietu. Ker nima namenov in ciljev, to se pravi, ker nima programa, ne bo imela kaj početi. Poslušala pa bo pridige duhovnih gospodov in pozdravna pisma, ki bodo prišla po naročilu.

Slovenska ženska zveza je bila ustanovljena v interesu slovenske duhovščine. Duhoviščina rabi dohodke, in rabi delavke v farah. Iskati jih tu in tam posamezno, ali jih sklicevati skupaj po maši, ali po večernicah, ali po sejah ženskih podpornih društev, ni prav prikladno. Organizirati jih v zvezo nalašč za taka dela — to je praktično. In tako imajo Slovensko žensko zvezo.

Napredno slovensko ženstvo ima svoj prostor v J. S. Z. V nji ima vse priložnosti za aktivnosti, in če ženske hočejo, se bo delovanje JSZ. med njimi veliko bolj razširilo kakor je.

Najslabši za napredek je element, ki se za nobeno stvar ne briga, razun za veseljačenje, popivanje, kvantanje in kvarte ter izlete. Je veliko slabši kot cerkvenjaški. Ne koristi nikomur, ne šteje ničesar, na svetu je zato, ker živi. Žal, da je te vrste "masa" zelo škodljiva napredku in koristi posredno in neposredno politiki farovžev ter cerkvi.

Afera poslopja K. S. K. J.

KSKJ. ima v Jolietu, Ill., kjer je njen glavni urad, svoj dom, radi katerega je bilo že večkrat mnogo prahu. Zgrajen je bil l. 1909. Dom je po zahtevu odbornikov, ki delajo v njemu, za urad neprikladen in nezdrav, kajti v njegove spodnje prostore ob nali-vih baje pogostoma prihaja voda iz bližnjega kanala, in vsled tega prihajajo že več let pred konvencije s predlogi, da se ga ali proda in se zgradi novega, ali pa tako prenaredi, da bo boljše odgovarjal namenu.

Na konvenciji KSKJ. v Pittsburghu l. 1926 so o tem domu ponovno mnogo in burno razpravljali ter zaključili, da se ga predela. Ali po konvenciji je glavni odbor tako manipuliral, da sta bila dana članstvu na glasovanje dva predloga: za predelavo in za nov dom. Tedaj pa je završalo tako zelo kakor v KSKJ. že dolgo ne. Glavni odbor je nato iniciativo umaknil in glasoval najprvo sam med seboj, in čim bolj je glasoval ter koval nove načrte, bolj je prihajal v konfuzijo. Izdelaval je iniciative, in jih umikal, društva pa so pošiljala proteste. Odbor je med članstvom izgubil zaupanje, in tako je "voz, na katerem rešuje vprašanje doma Jednote, še vedno v močvirju, in tudi zadnje splošno glasovanje ga ni rešilo," piše predsednik Grdina v "Glasilu KSKJ." z dne 6. sept. t. l.

Vprašanje sedaj je bilo, ali je članstvo zato, da KSKJ. zamenja svoj dom za Henneberryjevo poslopje v Jolietu ter doda toliko in toliko tisočakov? Poslopje je precej obsežno, visoko, in bi ga bilo treba predelati, a gl. odbor trdi, da je cena zanj zelo nizka, in da se bi organizaciji izplačevalo. Članstvo pa je referendum bojkotiralo. Udeležilo se ga je le 5,360 članov, torej dobra četrtina. Za je bilo oddanih 2,985 glasov, proti pa 2,375. Predlog je dobil torej 610 glasov večine, toda če je le par tisoč članov za predlog odbora, kaj pa ostalih 12,000 članov? Problem je torej zamotan, razun tega ga kvarijo še prepiri radi investiranja jednotine imovine, tekme za oblast, osebne kaprice in podobno. Za rešitelja se je proglasil sheboyganski gladijatorski fajmošter, da izgleda stvar še bolj tragično smešna.

**To-le mi
ne gre
v glavo:**

Zakaj ravno
najslabši

ljudje toliko za-
bavljajo

proti s o c i a-
l i s t o m?

Če bi bili socia-
listi res

tako slabi, tedaj
bi jih

vsi slabi ljudje
hvalili, —

tako se meni
zdi.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

“DAM RAJŠE ZA GALON VINA . . .”

Iz Westmoreland County, Pa. — V Wyano sem bil na agitaciji, in vprašal rojaka, da se naroči na Proletarca. “Noser, rajše dam za galon vina!” Imeli so “sveti misijon”, kakor vsako leto. Stavkokazi so večinoma Poljaki, vsi zelo “pobožni”. Tudi delničarji sv. M. so med stavkokazi. Slovenski biznismani dajejo za božji hram, pa ne vsled pobožnosti, ampak da izboljšajo svoj kšeft. Proletarca ne naroče, ker je za njihov kšeft vseeno, če Proletarca imajo ali ne.

V Yukonu so ga odpovedali trije: eden ker je “brok”, drugi ker nima časa čitati, in tretji ker je prestar da bi čital.

Veliko jih je, ki Proletarca ne razumejo. Ljudje, ki se nočejo učiti in misliti, sovražijo učitelja kot je Proletarec. Največjo zabavo imajo v pijači. Je slaba pijača, ta “munšajn”, in ubija naše ljudi telesno in duševno.

“Jaz sem vseeno dober socialist, pa če imam Proletarca ali ne,” mi je dejal nekdo. Drugi je rekel, da je bil 7 let socialist, da so imeli nekoč na Yukonu 35 članov, pa je eden vzel na ramo blagajno, seje so ponehale, in klub je izginil. To je bilo baje v vojnem času. Nekateri so rekli, da je bila blagajna zapravljen na ta način, da so plačevali asesment za one člane, ki ga sami niso mogli.

Nekdo mi je vrgel očitek, da hodim naokrog radi provizije. Ker se on ni naročil, jo od njega ne bom dobil. Kar dobim od drugih, ostane listu v podporo; in moji stroški niso nobenkrat plačani. Eden mi je rekel, le povej svoje, jaz bom pa svoje, in je začel. Sem bil socialist, sem nato postal komunist, sem bral soc. liste, potem sem si naročil komunistične, pa ni bilo vse skupaj nič. Zdaj berem “Novi dom”, kjer saj vidim, kako se kakšna jed pripravi, in jezen nisem nič.

Zadnjič je Proletarec pisal, da ko pride brezposelnost ali velika stavka, jo prvi začuti delavski list kot je Proletarec. Potrebovali bi ga, čitati bi ga morali v svoj prid, pa pravijo, ne bom ga naročil, ni denarja. “Rajše dam za galon . . .”

Svoječasno sem se sestal z rojakom iz West Newtona. “Pristopi v našo politično organizacijo,” smo ga nagovarjali. “Zdaj še ne, če pa bo kaj, bom prec zraven.” To bi se reklo, ko bo miza pogrnjena, bom že prisedel. Silili smo ga, naj naroči Proletarca. “Bi, pa imam Glas Naroda.”

Stavka premogarjev na poljih mehkega premoga traja šesti mesec. Tukaj večinoma le čitajo o tem. Rovi obratujejo in rudarji kopljejo. Socialistični pokret je silno obsovražen — rezultat reakcije in agentov provokatorjev. Kdor je član delavske politične organizacije, in ako čita “Proletarca”, ter če se dobi judež ki gre in ga zatoži, ga odslove. Piscu se je to primerilo lansko leto.

Za ta list agitiram kolikor morem, a uspeha imam proklete malo. Vzroki so navedeni. “Nikar jim tako ne ponujaj ta list,” mi je rekla ob priliki huda rojakinja, “boš videl, še dela ne boš dobil v Pennsylvaniji.”

Ko so Pittsburgh Coal in druge kompanije pred dobrim letom uvedle tod okrog odprto delavnico, so začeli agentje na ta-le način agitirati: Unija je škodljiva vsakemu mestu in podjetju. Cene so visoke, delo ni stalno. Sedaj bo stalno delo, in cene v trgovinah bodo znižane. “Ko bo peti distrikt UMW. razbit,” mi je pripovedoval neki slovenski štacunar, “bodo cene grocerijskega in drugega blaga zelo padle.” To mu je povedal bankir in drugi, “ki vedo”. Cene seveda niso padle, nego — plače. Ker premogarji malo zaslužijo, tudi malo zapravijo. Trгоvec je seveda mislil, da bodo padle cene blagu na debelo, in bodo potem sorazmerno znižane na drobno. O trgovini malo razume, ker bi drugače ne trdil takih neumnosti. A revež si vseeno pomaga. Agentje trgovin na debelo so mu povedali, da mora biti unija razbita po celi Ameriki, šele potem bodo šle cene navzdol . . . Premogarji zaslužijo od \$20 do \$40 na dva tedna . . . Štormani gledajo kje s “porča” na rudarje ob plačilnih dnevih, zadolženi so, a plača je majhna. Ne morejo plačati. Mizerija vsepovsod. Tolažba se dobi v pijači. Dokler je bila unija priznana, so smeli trgovci dostavljati blago v hiše v kompanijskih seliščah. Danes, ko je odprta delavnica, ne več. Kdor hoče notri, mora imeti dovoljenje od kompanije. Nabiti napiso opozorjajo voznika, “No transpassing”. Stavkokazi morajo kupovati potrebščine v kompanijski prodajalni. Ali se bodo trgovci iz tega kaj naučili?

Na kratko sem podal sliko, kaj tepe delavce: “galon vina”, in pa nevednost med malimi trgovci ter delavci. — Član J. S. Z.

VELIKA ŠKODA DRUŠTVU NA LAWRENCU

LAWRENCE, PA. — Nihče iz te okolice se ne oglasi v Proletarcu, dasiravno so premogarji na stavki in je časa za dopisovanje na razpolago. Stavka traja sedaj šesti mesec; premogarji so mirni in dobro disciplinirani. Kompanije v produkciji nimajo uspeha s skebi.

Dne 1. septembra je bil v tej naselbini shod pod avspicijo U. M. W. Govorila sta P. T. Fagen, predsednik unije petega distrikta, in Philip Murray, podpredsednik U. M. W. of A. Bil je važen shod ne samo za premogarje, ampak tudi za — skebe.

Govornikoma so stavkarji burno pritrdjevali, in bilo je vidno, da bojvena volja med njimi ni uklojnena.

Kot je bilo v Proletarcu že poročano, je koncem julija zgorela na Lawrencu dvorana društva št. 245 SNPJ., katero ima vsled tega okrog dvanajst tisoč dolarjev škode. Na svoji prošli seji je odglasovalo, da si zgradi novo dvorano ko hitro mogoče, in to bo najbrž že v bližnji bodočnosti. Upepelitev dvorane je zadela občutno ne samo omenjeno društvo, ampak vso naselbino, ker je ob svoje zbirališče. Zopet bo treba veliko žrtvovati, treba bo težko delati, predno bomo imeli svoje poslopje, ki bo centrum našega družabnega in društvenega življenja, kakor je bilo prejšnje.

Dne 28. avgusta se je ponesrečil tajnik dr. št. 245 SNPJ. Louis Jankovič ml. Peljal se je v spremstvu prijateljev v ford avtu iz Thompsonvilla okrog poldesete ure zvečer proti domu; na enem mestu je privo-

zil nasproti z yso naglico neki skeb, se zadel ob Jan-kovičev avto ter ga zbil v do 14 čevljev globok breg. Tajnik je dobil težko poškodbo na nogi, in želimo mu, da kmalu okreva. Louis Jankovich ml. je sin do-broznanega sodruga Louis Jankovicha, ki je član kluba št. 118 JSZ. na Lawrencu. — *Poročevalec.*

O SKUPNI PRIREDBI V PRID IZBOLJŠANJA ODRA V WAUKEGANSKEM SLOVENSKEM NARODNEM DOMU.

Sobota in nedelja 3. in 4. septembra sta bila do-ločena za skupno priredbo waukeganskih slovenskih organizacij, katere imajo svoj stan v Slovenskem na-rodnom domu v Waukeganu. Namen priredbe je bil, v znamenju skupnosti izvršiti skupni program, prebi-tek pa porabiti za izboljšanje odra v Slovenskem na-rodnom domu.

Nekako pred štirimi meseci je žensko društvo Moška Enakopravnost SNPJ. predlagalo vsem osta-lim, naj se zberejo skupaj zastopniki vseh, ter izde-lajo program za skupno priredbo v prid izboljšanja odra. Dom je lep; dvorana je prostorna. Oder je vel-lik, toda da bo boljše odgovarjal namenu, potrebuje izboljšave: gotove priprave, boljše efekte, več kulis itd. Predlogu so se klubi in društva radevolje in z navdušenjem odzvala. Izvolila so pripravljalni odbor, kateremu je načeljeval R. Skala. Vsa dela so bila sporazumno porazdeljena. Določili so, da vprizore prvi dan komedijo v dveh dejanjih "The Red Lamp" (v angleščini), katero je režiral Fr. Pierce, drugi dan pa narodno igro v sedmih slikah "Krivoprisežnik", katero je režiral R. Skala. Ker je odbor imel gotove stroške, so mu društva priskočila na pomoč s pri-spevkii v gotovini. Društvo Narodni dom je dalo \$10. Toda kakor je bilo na eni strani navdušenje, je bilo na drugi opaziti mlačnost. In tako se skupni voz ni porivalo naprej v harmoniji, kakršna bi bila za uspeh dvodnevne priredbe potrebna.

Nesporazumi so mnogokrat negovani, ker jih člo-vek takorekoč hoče. Namesto, da bi v se vcepili vo-ljo za složno delo, za prijateljsko sporazumevanje, pa prihajamo skupaj napeti in pripravljeni za nespo-razume.

Nima smisla, da bi obešali vse na veliki zvon, in tudi ne bi koristilo. Kajti ključ do sloge in uspe-hov ima vsaka naselbina sama. Nič pa ne bo škodo-valo, ako se zabeleži, da ta poskus skupne akcije ni dosegel tega za kar je bil aranžiran.

Udeležba prvi dan priredbe je bila zelo slaba. To in pa slabo razpoloženje med faktorji, katerih naloga bi bila delati skupno, je najbrž precej vzrok, da tudi predstava ni bila to kar bi morala biti. V dvorani je bilo le kakih 35 do 50 oseb. Zvečer na plesu je bila nekoliko boljša. Naslednji dan popoldne je bila vprizorjena igra "Krivoprisežnik" ob še dokaj povoljni udeležbi, ki so jo tvorile v obilni meri ženske. Sodbo si napravite sami.

Spored je bil dober. Petje ženskega zbora, nasto-pi solistov in solistinj, ter "Ukulile Girls" so ga bo-gatile, da je bila celotna priredba vredna dvakrat te vstopnine.

Vsi, ki so v programu sodelovali, so izvršili naj-boljše. Ne bom se podajal tu v podrobnosti, ker to ni ocena priredbe kot take, ampak poročilo v splošnem, ki se tiče bolj naselbine kakor pa programa.

S temi vrsticami nameravam edino pokazati, da namen ni bil dosežen, in da je temu kriva nesloga. Nekaj ljudi ne zmore vsega. Vsi pa bi zmogli vse, in

danes bi rekli: Oder v waukeganskem domu dobi temeljite izboljšave.

Ker to pišem jaz, mogoče ne bo toliko zaleglo kot če bi kdo drugi. Pišem z najboljšim namenom, ker mi je waukeganska naselbina ljuba in ji želim uspeh v vseh njenih podvzetjih, katera imajo namen služiti napredku. — *Anton Vičič.*

KAJ JE VZROK PREPIROM V VODSTVU S. D. D. V COLLINWOODU?

Za prepir je treba najmanj dveh, pravi moder izrek. "Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima," se glasi naš pregovor.

V naselbini ob St. Clairju imajo dom, ki so ga zgradili preje kot mi, z enako velikimi težočami, ob mnogih nesporazumih. Na sejah jim tudi sedaj ne gre vselej gladko, in dogaja se, da pade marsikakšen očitek, pa tudi psovka. Smo pač ljudje, ki ne znamo drugače. Vendar pa je sentclairski dom manj záko-pan v afere bojov, kot pa Slovenski delavski dom v Collinwoodu. To dokazuje, prvič, da vodstvo sled-njega že od vsega začetka ni razumelo imena, ki ga nosi dom, in se je udalo taktiki *precinct politišnov*, kateri imajo svoje kaprice, svoje ambicije, in nobenih idealov. Kjer se to dopusti, nastane polagoma, a si-gurno, tako vroča atmosfera, da je silovit osebni boj neizogiben. Ne bilo bi prav, če bi rekel, da so na eni strani samo vragi, in na drugi čisti angeli. Tudi angeli so grešili, in to že od kraja, ker so se dali "zapeljati", potem, ko se jih je lotevalo razočaranje, so pa postali glasni in včasii preglasni ter premalo stvarni in taktični.

Največja napaka za napredek naselbine je, ako ima na vodstvu svojih ustanov preveč takih business-manov, ki so vzlic trgovini ali agentovstvu še vseeno zelo odvisni, to je, boriti se morajo zelo težko za ob-stanek. Trgovci, ki so nastali kot posledica Volstea-dovega zakona, v večini slučajev tudi niso priporoč-ljivi za vodstva.

Drug velik greh je, da se vodilni odborniki ne mo-rejo dvigniti preko kapric radi kake službe. Recimo, da nudi dom par služb — koliko intrig je radi njih, koliko bojov, koliko ŠKODE je narejene! Prokleta sebičnost, lakomnost, nevoščljivost in zavist se tu pokažejo v najbolj grdi obliki. Če sem kam izvoljen, ali sem dobil poverjenje zato da se bom boril v in-teresu kakega posameznika in v interesu njegove službe, ali v interesu celote? Mar je moja naloga na-gajati ali intrigirati proti kakemu posamezniku, ozi-roma njegovi službi, ako jo vestno izvršuje? Če jo ne, tedaj je dolžnost vseh, ki so v upravnem odboru, da to razumejo in postopajo v interesu doma.

Velika napaka med nami je, da se posveča toliko pozornosti bar-roomu, in nobene kulturnemu delu. Čitalnica je zanemarjena, in radi nje je bilo veliko krika, zato da je ne bi dobila v roke "politika" so-cialističnega kluba. Torej ne "politike", so rekli po-litikanti. Koliko dá naš direktorij za vzgojno delo? Nič. Preveč je zaposljen s politiko kot jo omenjam v uvodu — in rezultat je danes viden. Dom je v po-nos naselbini. Nekatero organizacije in posamezniki so zanj storili mnogo. Nekateri so se pridružili šele potem ko je dom že stal — saj poznate tiste šeme, ki pravijo, bom že potlej dal in prišel zraven, ko boste kaj naredili! Dvorana je lepa, oder prvovrsten. Imamo manjše dvorane, v katerih bi se lahko učili, da bi se navadili delati kot se za inteligentem narod spo-dobi.

Če imamo zvezo kulturnih društev, kaj bi moral biti njen namen: na vsak način gojiti kulturno delo. Koncentrirati delo v bar room ni kulturno delo, in glej, še celo radi tega je boj, niti take "kulture" ji ne privoščijo.

Recimo, da ima naselbina napredno žensko zvezo, ali morda odsek naprednih žena ali podobno organizacijo žensk, ki se šteje za napredno. Ali je napredno, če se na sejah zmerjajo, lasajo, in se obkladajo z očitki in imeni, ki jih dostojna družba ne rabi?

Naj bodo razprave in debate, toda več na sejah in sestankih, in manj v spodnjih prostorih. Najdimo predsednika, ali predsednike, ki bodo za take priznani, zato ker bodo kos svojemu poslu. Veliko veliko manj neprilik bi imeli, če bi naši ljudje dali vsaj malo več na sposobnost, in manj na "popularnost" in "osebé".

Še nekaj o skebstvu in takih rečeh. Če imaš ti hišo, ali če hočeš kaj kupiti, ali če moraš koga najeti, boš gledal, da kupiš najcenejše in najboljše, in da najameš dobrega delavca in mu primerno plačaš. Če se ti eden ponudi, o katerem veš da je sposoben, za toliko in toliko mesečne plače, ne boš mu dejal, da je skeb zato ker bo morda delal ceneje kot kdo drugi, ampak ga boš najel. Tako bi ti delal zase. Odjedanje del res ni lepo, in če se kdo kam sili zato da odje službo drugemu, je to vredno obsojanja. Toda vselej je treba presoditi okolščine, in se po temu ravnati.

Collinwoodska naselbina ni Sodoma in Gomora, ampak je naselbina kranjskih šprah, kjer se, vsaki v svojem narečju, pričkam, pa je prišlo, da je vse nekam zavoženo. Kar potrebujemo je nekoga, ki bo dovolj visoko nad nami, ki nas bo "krotil" in karal, ki nas bo navdal z ideali. Jaz poznam enega, pa se drži nekam proč. Veliko bi lahko koristil ne le naselbini kot celoti, ampak vsem, ki so sedaj zakopani v mučne osebne boje. — X. X.

ANGLEŠKA VEČERNA ŠOLA V S. N. DOMU V CLEVELANDU.

Čitateljem je znano, že iz prejšnjih naznail, da imajo Slovenci v Clevelandu svojo angleško večerno šolo v Slovenskem narodnem domu. Obstoja že dve leti, in sedaj se pripravlja k otvoritvi tretjega šolskega leta. Do zaključka zadnjega šolskega leta je bila ta šola pod direktno kontrolo kluba štev. 27. JSZ., letos pa je prešla pod pokroviteljstvo slovenskega narodnega doma, in to iz razloga, ker ji daje slednji dvorane in potrebno brezplačno. To so preproste premembe v vodstvu šole; v bistvu ostane ista kot takrat ko se jo je ustanovilo — poučevanje rojakov v angleščini in v vsem kar jim pripomore do boljše govorice, čitanja in pisanja angleščine in v poučevanju, kako dobiti državljanske pravice.

Do danes se je z zadnjim predmetom pomagalo le kjer je kdo vprašal za pojasnila in želel vedeti kako in kaj. To leto se bo pa poučevalo v prvem razredu ne samo začetne temelje angleškega jezika, ampak tudi vse kar človeku omogoča, da dobi državljanski papir. Pri tem mislim, da se bo obdelalo vsako morebitno vprašanje, katero utegne vprašati izpraševalni uradnik ali sodnik. Zraven tega homo imeli pouk v pisanju in čitanju, tako da bo človek vedel kaj govori in kaj sliši. To bo odstranilo tisto brezpomembno papagajsko učenje — odgovarjanje na gotova vprašanja, ne iz lastnega razumevanja, ampak iz naučenega odgovora. Drugi razred bo nadaljeval s svojim učenjem in spopolnjeval govorico v glav-

nem, s čitanjem in pisanjem pa sorazmerno z učenjem prvoimenovanega. Nadalje se bo v boljše razumevanje učencev predavalo o vseh stvareh ki spadajo v področje zvezne, državne in mestne vlade, to je, vse kar državljani mora, ali pa bi moral vedeti.

Vpisovanje se vrši vsak večer pri tajniku slovenskega narodnega doma od šeste do osmih zvečer. Vpisujeta Ludvik Medveshek ali pa učitelj. Vpisnina ostane kot prej \$5 za celo šolsko leto. Nič več in nič manj kot vpisnina v drugih mestnih večernih šolah. Poduk bo vodil slovenski učitelj, samo za Slovence, v Slovenskem narodnem domu. Takih ugodnosti ni dobiti nikjer, pa naj kdo govori kar hoče.

Vsa nadaljna pojasnila dobite pri tajniku doma ali pri učitelju tekom vpisovanja. Vsak razred se bo shajal po dvakrat na teden — dve uri vsaki večer. Prvi v pondeljek in sredo, drugi v torek in četrtek.

Ker računam na inteligenco čitateljev, ne bom nagovarjal in poudarjal pomen in vrednost angleščine, ako se jo naučite. Prepuštil bom njim samim, da odločijo kaj žele storiti: vpisati se v angleško večerno šolo, ali ne? Upam pa in želim, da tudi izmed teh bo precejšnje število prisotnih, ko se začne s poukom 26. tega meseca.

Joseph A. Siskovič, učitelj.

Somišljenikom, naročnikom in zastopnikom Proletarca.

V tej številki je na platnicah priobčen seznam v kampanji dobljenih naročnin. Razvidi se, da je bilo do sedaj dobljenih približno 500 celoletnih naročnikov. Da nismo uspeli dobiti v tej kampanji 2,000 naročnikov, kar je bil namen, je največ pripisati veliki brezposelnosti, ki je v deželi.

Ta vidna industrialna kriza, katera je še posebno efektivna v premogarskih revirjih, je hudo udarec posebno za delavsko časopisje. Proletarčevi dohodki na naročnini so se radi tega precej zmanjšali. Od mnogih naročnikov smo prejeli pisma, v katerih prosijo, da se jih naj za obnovev čaka. Brez izjeme smo vsem tem ustregli, dasiravno je to za list jako težavno. Stroški lista so sedaj enako visoki, kakor v času boljših delavskih razmer. In ker so dohodki manjši, se razume da je tu potem primanjkljaj. Ako pustimo da se veča, bi nastala nevarnost za list, katero moramo preprečiti.

Kakor rečeno: veliko Proletarčevih naročnikov je brez dela, ali mnogo jih dela. Ta apel velja pred vsem njim, in pa zastopnikom. Naloga prvih in drugih je, da priskočijo v tem kritičnem času listu na pomoč, in to s tem, da povečajo agitacijo v pridobivanju novih naročnikov, in s prispevki. Apela za prispevke listu v podporo ni imel Proletarec dolgo časa, toda v sedanji situaciji smo v to primorani, dasi nam ni drago. Sodrugi in prijatelji Proletarca, pričakujemo, da boste pokazali vašo veliko lojalnost do lista, ki potrebuje vašo pomoč in jo je zaslužil. — UPRAVNIŠTVO.

Poročilo o tretji konferenci J. S. Z. v vzhodnem Ohiju.

Dne 5. septembra se je vršilo v naselbini Blaine, O., tretje zborovanje konferenčne organizacije klubov JSZ. in društev izobraževalne akcije JSZ. v vzhodnem Ohiju in West Virginiji. Predsedoval je s. Joe Snoy; zapisnik je vodila s. Albina Kravanja. Navzočih je bilo 31 zastopnikov, med njimi štiri ženske. Razun teh je bilo prisotnih tudi več gostov. Zborovanje je trajalo štiri ure. Ob opoldanskem odmoru sta nam sodrug Anton Bradley in njegova soproga oskrbela kosilo.

V svrhu, da se zborovanje olajša in da se izogne potratu časa, so podali zastopniki poročila kakor so bili klicani. Bila so zanimiva, kajti bila so to poročila z bojevnih front premogarjev. Poročali so o provokacijah kompanijskih agentov, o brutalnih nastopih sluggerjev, o piketiranju, lepo organiziranih shodih itd. Skebe dovažajo v te kraje noč in dan, a ko skebi spoznajo, kakšna je situacija, se večinoma vrnejo.

Razpravljali smo tudi o pomožni akciji za premogarje, in pri tem govorili i o stavkovnem fondu JRZ., kateri je bil določen v pomoč premogarjem v tej stavki, kot smo videli v naših glasilih Prosveti in Proletarcu. V poseben stavkovni odbor, katerega naloga je voditi pomožno akcijo v vzhodnem Ohiju, je bilo izvoljenih deset članov, katerega predsednik je Nace Zlemberger.

Za tajnika Konference je bil ponovno izvoljen Nace Zlemberger, v nadzorni odbor pa Anton Garm, Blaine, in Andrew Zlatoper, Maynard. Mandat organizatorja je dobil s. Frank Garm iz Blaina.

Prihodnja konferenca se bo vršila 1. januarja v Bridgeportu, v slučaju pa, da ta datum ne bo primeren, in če se pojavi med tem kaj izrednega, je dana tajniku pravica, da določi datum prihodnjega zborovanja za pred ali po 1. januarju.

Eden pionirjev v reorganizaciji našega gibanja v premogarskih naselbinah vzhodnega Ohija je s. Anton Garden, ki je temu zborovanju poslal pozdrav, v katerem piše med drugim:

"S. Nace Zlemberger, tajnik vaše Konference, me je povabil, naj se tega zborovanja osebno udeležim. Zelo rad bi to storil, da se bi porazgovoril s sodrugi in prijatelji, a to mi je sedaj nemogoče. Zato naj vam moje pozdrave izročijo to kratko pismo.

Zbrali ste se skupaj, da v medsebojnih razpravah utrdite svojo organizacijo, pojačate svoje delo, in storite potrebne sklepe za bodoče delo. Sestanki kakor je ta, so delavcem potrebni; posebno pa so potrebni v časih kakor so danes.

Ker ste premogarji, je umevno, da se predvsem zanimate za potek sedanjega svojega boja z operatorji in za položaj v premogovni industriji sploh. Verjemite, da tudi mene zanima. To ni več stavka, ampak izpor vseh tistih premogarjev, ki se nočejo udati diktatam operatorjev. Radi bi razširili meje West Virginije na vse države, v katerih so polja mehkega premoga. Eastern Ohio, kot vidimo iz poročil, so pričeli izpreminjati v boju proti premogarjem v oboroženo taborišče . . .

Ni mi potrebno bodriti vas k vztrajanju, kajti to znate, ker ste zavedni delavci. Neglede, kako bo sedanja stavka izpadla, za vas je važno, da branite svojo organizacijo kakor so branili Spartanci svojo pri Termopilah. Kjer se vam bo zazdelo, da postaja sovražnik močnejši kot delavci, vplivajte na svoje to-

variše, da jih ne prevzame bojzljivost. Pokažite baronom, da ne poznate besede "premagani", in da hočete iziti iz boja kot ZMAGOVALCI, neglede, kakšen bo začasn rezultat borbe v tem ali onem okraju. Prepričan sem, da če se dogodi, da se U. M. W. umakne iz boja zelo oslABLJENA, bo premogar uvidel, da jo mora pojačati v svojem interesu, v interesu vseh ki žive v njegovem okolišu. Delavec brez priznane organizacije je podložnik, nad katerim ima gospodar prvo in zadnjo besedo. Te odvisnosti ga reši v sedanji družbi edino in samo organizacija.

Da imajo premogarji tako težak boj za svojo krušno eksistenco in prezervacijo unije, so, smelo rečem tega veliko sami krivi. Brezbrižnost na eni strani, in na drugo božansko čaščenje predsednika ter nekaterih drugih uradnikov premogarske unije, jo je privedlo v zastanek, iz katerega je potem začela drseti navzdol. Zastanek organizacije pomeni zanjo kal pogina. Kar imam v mislih je to, da se U. M. W. v zadnjih letih ni razvijala kot bi se morala, in to največ radi nevednosti in brezbriznosti članstva, ter vsled tistih njenih voditeljev, ki niso mogli zapopasti problemov svoje organizacije in industrije. Vsakemu, ki se v stvar le malo poglobi, mora biti jasno, da je stališče unije utrjeno le v slučaju, če ima v svojih vrstah precejšnjo večino premogarjev, a sigurna sama sebe more biti edino tedaj, ako jih ima pretežno večino. In namesto, da se bi U. M. W. širila, je zadnja leta padala v članstvu. Tukaj je vzrok sedanji kritični situaciji. Če bi bila U. M. W. močna povsod kakor ni, bi sedanje stavke skorogotovo ne bilo.

V interesu premogovniških baronov je, da so vas izzvali v boj. Po svoji naravi so lahko dobri in slabi, kot sploh ljudje, kadar pa se jim gre za profit, pri njih ne pridejo v poštev interesi delavcev, ampak njihovi interesi, njihov profit. Če ta zahteva boj proti uniji, ga bodo podvzeli, pa če je še tako konservativna. Kar tu mislim je, da ekonomski interesi premogovniških družb zahtevajo ali močno unijo, ki bi vključevala pretežno večino premogarjev, ali pa open shop. V interesu premogarjev je, da imajo močno unijo, v kateri bo imela inteligentnost prvenstvo poleg bojevnosti, in v kateri se bo delavstvo v polni meri zavedalo tudi svojih političnih interesov.

Upam, da boste to vzeli na znanje v duhu v katerem je napisano. Želim vam zmage, kajti to bo zmaga nas vseh.

S sodružnim pozdravom, Anton Garden."

S. Garden nas je v tem pismu tudi vzpodbujal za delo v socialistični stranki. Njegova izvajanja so bila vzeta z zadovoljstvom na znanje.

Konferenca je sprejela predlog, da za eno minuto vstane vsa delegacija v spomin Sacca in Vanzettija, ki ju je umorila justica države Massachusetts.

Poročevalec.

POPRAVEK K DOPISU IZ SAN FRANCISCA.

V Proletarcu z dne 18. avgusta je bil priobčen dopis iz San Francisca s podpisom A. Kastellica, v katerem je bilo nekaj pomot, a zanje dopisnik ni odgovoren.

Npr. stavek, v katerem je rečeno: "Poslopje, katero je že deloma kupila Pacific Gas & Electric Co.," bi se moral pravilno glasiti, "Poslopje na Mariposa in Vermont St. je že deloma kupljeno OD Pacific Gas & Electric Co."

Nadalje, ". . . vse skupaj bo stalo okrog \$20,000." V dopisu se je pomotoma glasilo, da bo stalo \$2,000.

Ur.

Debs Memorial Radio Fund.

V. Izkaz.

V sklad za W-DEBS Radio Station, ki bo spomenik pokojnemu Eugen V. Debsu, so prispevala društva, socialistični klubi in posamezniki sledeče vsote:

Burgettstown, Pa. Po 25c: Fr. Pumpe, Fr. Lavrich, Tony Jeram, John Leskovec, John Saje in Jos. Krmel, skupaj \$1.50 (poslal John Leskovec).

Latrobe, Pa. Po \$1: John in Mary Fradel; po 50c: Vin. Resnik, John Resnik, Fr. Klopčar, Paul Klopčar, John Ban in H. C. Schroding; po 25c: Jos. Zabkar in Fr. Novak, skupaj \$5.50 (poslal John Fradel).

Kenosha, Wis. Dr. št. 38, SNPJ. \$2; po 75c: Jos. Žagar in Fr. Zerovec; po 25c: John Zura in T. Zabukovec; J. Z. Razinger 20c; John Žagar 10c. Skupaj \$4.30, (poslal Fr. Zerovec).

Indianapolis, Ind. Dr. št. 22, SSPZ. \$5.00.

Cleveland-Collinwood, O. Po \$1: Matt Petrovich, Martin Opalk, Andy Mele in F. Marzlikar; po 50c: Chas. Lampe, Louis Kaferle, John Koss, Neimenovan, Anna Janc, Jos. Pavlench in John Lokar; po 25c: Jos. Krulich, Louis Kraus, Val. Malnar, Vinko Godina, Louis Furlan, Fr. Cesen, John Knific, J. Rožano, M. Pišler, L. Zupane, John Mandel, John Gorjup, Val. Pirc, Dom. Blumel, Fr. Shine, Ant. Dolinar, Jos. Kompare, Fr. Grdadolnick, Avg. Stokel in Joe Kertel. Skupaj \$12.50, (poslal John Lokar). Klub št. 27, JSZ. \$25.00, nabrano po Louis Krašna: po 50c: John Godnjavec, Ant. Brezec, Fr. Kogoj, Rud. Perdan, Avg. Aucin, Valerio O. Grin; po 25c: Jos. Hershich, Ant. Zajc, John Gruden, Jack Pintar, Leo Poljšak, John Rožanc, Jack Kotar, John Sustarsic, Val. Pakiž, Pet. Pestotnik, Mike Trebec, Jos. Podboršek; po 20c: Ant. Pirc, John Svirgel, John ?, John Ajar, Mike Lakner, Ivan Avsec, Frank Vrček, Jerry Rožanc, Ima nečitljivo, Jack Turck, A. Zakrajšek. Skupaj \$8.20.

Nabrano po Louis Zorkotu: Po \$1: John Hočevar, Mary Tomšič in Avg. Komar; po 50c: Ima nečitljivo, Carl Stuzen, Jos. Likar, Walter Lazar, Jos. Markovich, Jacob Gruden, John Medveshek; po 25c: John Zaman, John Bohinc, Fr. J. Ilc Jr., Louis Delisimurovic, Henry Myron, Joh. Walbeck, Mat Lesnak, J. Leyot, Victor Štih, Fr. Hribar, Fr. Soil, John Sardelich, S. Zore, Ludwig Kacic, Steve Saban, Fr. Markič, John Kern, Jos. Prišhar; Jos. Kastelic 30c. Skupaj \$11.30. Poslano po Joseph Leverju: prispevali so dr. št. 160, JSKJ. \$5; Stanislav Gaček 50c; po 25c: Fred Stanich, Fr. Kuce, Ant. Zeleznik, Ant. Trebec, Joe Lever, Jos. Zadnik, Steve Karsevan, Ant. Počkaj, John Grill, Gašp. Segulin, Fr. Požar, John Taučar, John Vatovec, Joe Vadnjal, John Cergol, Frank Volk, John Zeleznik, Frank Urbas. Skupaj \$10.00. Nabrano po John Lazarju: po \$1: John Lazar; Antonija Mack, 30c; Jack Tomšič, 50c; po 25c: Lud. Mandel in Josephine Mejnarich, skupaj \$2.30.

Nabrano po Jos. Volku: Fr. Klemenc \$1; Jos. Volk, 50c; Andy Hržišnik 10c. Skupaj \$1.60. Dr. št. 590, SNPJ. \$2.00. Poslano po Anton Travenju: po 25c: Ant. Traven, Fr. Kokotec, Pet. Segulin, Ant. Zeleznik, Fr. Lisjak in Fr. Volk. Skupaj \$1.50. Martin Podgorelec (Collinwood) nabral \$1.00. Fr. Sumrada 50c. Poslano po John Filipiču: Prispevali: Dr. št. 147, SNPJ. \$5; po \$1: John Filipič, Louis Pečenko in Carl Gerner Co.; po 50c: Fr. Plut, Fr. Mramor, Andy Ipavec, Fr. Šifrer, John Paulich, Jack Lence, John Ušeničnik, John Česen, Fr. Česen, Ant. Faganelli, Fr. Meserko, Fr. Vodnal, Fr. Glavič, John Lawrence, Ant. Mežnaršič; Louis Belle, 47c; po 30c: Louis Majer in Peter Česen; po 25c: John Žužek, Fr. Gorenc, Carl Smole, Carl Zupančič, Pavel Česen, Janko N. Rogelj, Joe Somrak, Ant. Petrich, Jos. Poglajen, Jos. Širecl, Ant. Vesel, Albert Larsen, Tone Obreza, Math Traunik in Albin Česar; John Stopar 20c. Skupaj \$20.52.

Conemaugh, Pa. Dr. št. 168, SNPJ. \$2.00.

Waukegan, Ill. (Nabral Mathias C. Warsek). Prispevali: Fr. Gantar \$1.20; po \$1: Ant. Mesec in John Mihevc; po 50c: Ig. Jereb, M. C. Warsek, John Artač, J. Leskovec, Joe Slabe, Ant. F. Žagar, M. Ogrin, Fr. Mivšek, Fr. Brence, Louis Žagar, John Gantar; M. Pogorelec 35c; po 25c: Fr. S. Tauchar, Rud. Skala, Martin Judnich, Ant. Celarc, John Šifrer, Josephine Kozina, Joe Mesec, Jerry Spacapan, Ant. Kolenc, Fr. Zupec, Victor Kranjc, Ant. Nagode, Fr. Brus, Fr. Mesec, Fr. Penca, M. C. Warsek. Skupaj \$13.05. — Nabrala Frances Zakovšek, prispevali: John Zakovšek \$1; po 50c: Matt Kirn, Frances Kirn, Frances Civha in John Paizer Jr.; po 25c: Fr. Pezdir, Joseph Leben, Jos. Bartich,

Jack Mesec, Mary Nagode, Martin Mesec, Mariana Spacapan, John Mesec, Frances Velkovich, Ant. Mesec, Jos. Zeleznik, Steve Arh, Ant. Turšič, Ant. Zdešar, Ant. Kopal in Joe Slabe; po 20c: Gašper Leskovec, Frances Slabe, Frances Jesenovec, skupaj \$7.60. Nabral Martin Judnich, prispevali: Martin Zaiber 50c; po 25c: Jacob Mesec in Frances Zakovšek. Skupaj \$1.00.

Grays Landing, Pa. Dr. št. 101, SNPJ. \$1.00.

So. Chicago, Ill. Dr. št. 8, SNPJ. \$5; po \$1: Martin Vuksinich in Anton Mutz; po 50c: Bob Čočija, Louis Novak, John Pezdirtz, Steve Malnarich, Harry Schmith, Thomas Schmith, G. C. Hammon; po 25c: Fr. Kosich ml., Ant. Gorenc, Geo. Olivovodich, Emil Pounovich, Jack Brljavec, John Moffett, Mirko Kuhelj, John Lustig, Ant. Svetlesich, Ant. Slobodnik, Jerry Triller, Jos. Slobodnik, Ant. Serbohar in Rafalo Pompony. Skupaj \$14.00. (Poslal Martin Vuksinich).

Hermine, Pa. Dr. št. 80, SSPZ. \$5.00.

Detroit, Mich. N. Sestanovich \$1; po 50c: Ivan Jankovich, Wm. Rogers, Max Tramšak; po 25c: Georg Vuksan, C. Popovich in S. Živkovich. Skupaj \$3.25. Poslal John Vitez: po 50c: Tom Prelovšek in John Vitez. Anton Semec, 25c. Skupaj \$1.25.

White Valley, Pa. po \$1.50: Jos. Britz in Fr. Bebar; Martin Rasket \$1; po 50c: Ig. Blatnik, Fr. Kosmač, Jakob Vehar; John Polh 55c; Jerney Fatur 30c; po 25c: Ant. Rožanc, Ant. Primožič, Jerney Bohinc in G. Bergoč. Skupaj \$7.35. (Poslal Jos. Britz).

Milwaukee, Wis. Dr. št. 1, JPZS. \$25; Dr. št. 6, JPZS. \$15; po \$1.50: John Camernik in Frank Lustik; po \$1: Fr. Ermenc, Victor Puncer; John Novak 90c; po 50c: Jos. Tratnik, Ant. Kamnikar, Leopold Zaiber, Albert Hrast in Joe Tratnik. Skupaj \$48.40. (Poslal John Lenko).

West Allis, Wis. Dr. št. 3, JPZS. \$5; po \$3: dr. št. 104, SNPJ. in Frank Kraji; po \$2: John Turck in Louis Bewetz; po \$1: Franl Šerjak in Anton Demšar; Val. Lemoni 50c. Skupaj \$17.50. (Poslal Anton Dem-

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3721 West 26th Street

Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213. Ura-
duje od 2. do 4. pop., izvzemli terek in petek, in od 6. do 8.
zvečer vsak dan.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

shar). Nabral Joe Radelj; prispevali so Louis Bewitz \$3; John Ivancich \$1; po 50c: Lambert Bolskar, Rudi Peve in Leo Mlinar; po 25c: Leo Podergais, Matt Demshar, Matt Sagar in Rudolph Demshar. Skupaj \$6.50.

West Newton, Pa.: John Langerholz \$1.00.

Aliquippa, Pa.: Dr. t. 122, SNPJ, \$3.00.

La Salle, Ill.: po 50c: Math Vogrich, John Pohar, Anna Frankovich, Val. Berglez in Frank Martinjak, skupaj \$2.50. (Poslal Fr. Martinjak.)

Herminie, Pa.: Dr. št. 87, SNPJ, \$10.00.

Oakland, Calif.: Po \$1: Ant. Samson, Jacob Skorjanc in Anton Tomšič; Joe Parkel 90c; po 50c: Rose Tomšič, Silv. Slimac, Rud. Krintz, Joe Malnar, John Bozich, Jack Matulovich, Ant. Knezovich, Ant. Gersich, Fr. Gognave; Josephine Selak 25c. Skupaj \$8.65. (Poslal Anton Tomšič.)

Enumclaw, Wash.: po 50c: Matt Pechnik, Rudolf Petchink in Agnes Suhoveršnik; po 25c: Fr. Siskar in Mary Mihelich. Skupaj \$2.00 (Poslal Matt Pechnik.)

Ely, Minn.: po \$1: Chas. Merhar in Neimenovan; po 50c: Dan Bohinc, in John Korošec; Neimenovan 40c; po 25c: Val. Novljan in Geo Peternell; N. K. 10c. Skupaj \$4.00. (Poslal Jak. Kunstelj.) Po \$1: Jos. Mavets, John Teran in Hans Berg; po 50c: L. Prijatelj, Fr. Pouhe; po 25c: Ollef Komprud, John Merhar, Fr. Erchull, Fr. Barly, Fr. Rozman, John Tratar, Peter Šute in S. S. Skupaj \$6.00. (Poslal Joseph Mavetz.)

Sheboygan, Wis.: Nabrano na pikniku kluba št. 235, JSZ. \$2.25; po 50c: Victoria Suppanchick, John Suppanchick in Ant. Simonc; po 25c: Victor Klanchar, Fr. Ribich. Skupaj \$4.25. (Poslal John Suppanchick.)

Latrobe, Pa.: Martin Frank 50c.

Girard, O.: po \$1: Andrew Krvin, Peter Jaklevich, Mike Smith, John Kosin, Louis Blažič; po 50c: Matt Leskovec, Fr. Gorenc, Joe Leskovec, Geo. Dobrovič, John Anžiček, John Cigole st., Andrew Dzur, John Tancek; po 25c: Mrs. M. Lužar, Fr. Prevec, John Hočevar, John Petrich (Warren), Fr. Zorko, Tony Elijaš, John Rovani in John Leskovec. Skupaj \$11.00. (Poslal John Tancek.)

Canonsburg, Pa.: po 50c: Joseph in Ivana Krulc, skupaj \$1.00.

Pueblo, Colo.: po \$1: Mary Babnik, Fr. Erlach, Louis Korošec, Joe Blatnik in Frank Boltezar; John

Klanchar 75c; po 50c: Mary Jamnik, Jos. Hočevar, Fr. Stare, Mike Brandock, Fr. Pogorelec; po 25c: John Pavlin, John Tomšič, Stefan Sajin, Mohor Strumbel, Primož Knafelje, Mark Vivoda, Ant. Lukanich, Fr. Kočevar, Fr. Hribar, Mike Smith, Joe Smrajc in Rose Radovich; John Horvat 10c. Skupaj \$11.35. (Poslal Frank Boltezar.)

Detroit, Mich.: Dr. št. 564, SNPJ, \$10.00.

Chisholm, Minn.: Dr. št. 110, SNPJ, \$10.00.

Ely, Minn.: Jos. Pihslar, \$1.00.

Willard, Wis.: Dr. št. 198, SNPJ, \$5.00; po \$1: Mike Krultz, Mike Černe Jr., Fr. Lavriha; po 50c: Jos. Jelarčič, Mike Černe, Frank Lesar, John Luzovec Jr., John Kirn; po 30c: Aug. Bizjak in John Luzovec Sr.; po 25c: Fr. Auman, Jos. Slemec, Fr. Bergant, John Bergant, Steve Widmayer in Fr. Hren. Skupaj \$12.60. (Poslal Mike Krulc.)

Chicago, Ill.: po \$1: Tony Basha in Tony Perme Jr.; po 50c: Ant. Zagar in Ivanka Kaušek; po 25c: Luka Groser in Tony Zidar. Skupaj \$3.50. (Nabral Ant. F. Zagar). R. J. Zaverčnik \$2. Frances Godina 50c.

Duluth, Minn.: po \$1: Viljem Bruntschmid (Jump River, Wis.); po 50c: H. Forsland, A. Kellett, A. Pearson, P. H. Jantzen, T. Kohn, C. Peterson, G. Donahue, E. H. Fowler, B. J. Venne, A. Holmstrom, C. E. Blair, E. A. Erickson, A. Anderson, N. J. Nelson, Tony Puglisi in Karl Gerlovich; po 25c: J. D. Jensen, A. Bergquist, A. Gronseth, Ray Paulu, J. Knapp, P. Grant, D. Poppenberg, T. L. Peterson, Fred Nelson, R. G. Johnson, H. Hezinsky, Mike Rotondi, J. Reulen, Phil. Sheridan, Martin Moe. Skupaj \$12.75. (Poslal in nabral John Kobi.)

Pullman, Ill.: Prispevali po 25c: Fr. Pretnar, Jos. Puzell, Fr. Andolsek, Slave Janes, L. Levstik, John Tome, Louis Skrbec, Jos. Fritz in Chas. Jaksic. Skupaj \$2.25. (Poslal Louis Skrbec.)

Cleveland, O.: Po \$1: Frank Miksha, John Pengov in Steve Koren; po 50c: Leo Stofla, Louis Pausche, Ant. Povše, John Pausche, Ant. Pozarelli; John Mevla 25c; skupaj \$5.75. (Nabral Frank Miksha.)

Skupaj v tem izkazu \$366.22, prejšnji izkaz \$1.190.43, skupaj nabranega do 10. sept. 1927 \$1,556.63.
Tajništvo J.S.Z.

Telefon v uradu Central 5999.

Na domu Lawndale 6707.

RICHARD J. ZAVERTNIK

ODVETNIK

127 N. Dearborn St., Soba 805,

CHICAGO,

ILLINOIS.

JOS. STEBLAY

Zemljišča, hiše, stavbišča, zavarovalnina proti ognju; javni notar.

2636 So. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Lawndale 9562.

Tel.: Crawford 2893.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
V CHICAGU

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od 7. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

**Joseph P.
Kristan & Co.**

naznanja vsem svojim prejšnjim odjemalcem (enako vabi nove), da pride njena prva pošiljatev grozdja (dva vagona) v petek 16. septembra. Vse potrebno za distribucijo bo urejeno v soboto 17. septembra. Grozdje se bo oddajalo ves dan. Naše železniške kare bodo stale na stranski železniški prog,

**Paulina St. in
Blue Island Ave.,
Chicago, Illinois.**

Pridite med prvimi!

Frank Mivšek COAL, COKE AND
WOOD. GRAVEL.
Waukegan, Ill. Phone 2726

SLAVENSKA BANKA D. D. v Zagrebu pod Stečajem

Glasom paragrafa 81. stečajnog zakona vas obveščam, da je nad vsem premičnem in nepremičnem imetjem Slavenske Banke D. D., katera se nahaja v Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca in njenih podružnicah odlokom kr. Sudbenog stola v Zagrebu od 19. maja 1927 šte. 41978 gr. St. 80/26 napovedan konkurz, za katerega sem jaz imenovan konkurznim upraviteljem.

Rok za prijavo stečajnih terjatev je bil določen do 19. julija, a likvidacionalni čas je bil določen na 20. avgusta 1927. in naslednje dni.

Pripominjam, da se prijave lahko pošljejo pismenim ali ustmenim potom v zapisnik pri sodišču konkurznega t. j. zagrebškega sudnega stola ter ju upraviti proti konkurznemu upravitelju. Pismene prijave ni treba, da bi bile podpisane od advokata, poslati se pa morata dva izvoda v uradnem jeziku. V prijavi se mora natančno navesti stanovanje prijavitelja iznos in pravni razlog terjatve, katerim je dodati dokazila in oba izvoda pismene prijave v dvojniku, priložene bodisi v izvorniku ali prepisu. Ako je pravda glede terjatve že v teku, naj prijavitelj priloži primerne spise, ki jih ima v posesti, ter naj predlaga, da konkurzni poverjenik zahteva, da se prizna ne samo veljavnosti terjatve, ampak tudi red v katerem se naj poravnava. Prijavo je treba kolekovati s kolekom za 5 Din.

Spoštovanjem,

DR. ALEKSANDER HORVAT,
upravitelj stečajnine Slavenske Banke d. d.
Zagreb.

Pripomba: Aktom Iseljenskega Komisarjata v Zagrebu od 13. avgusta t. l. 19488 je navedeno, da je Sudbeni Stol v Zagrebu dovolil prejemanje terjatvenih prijav po končanem roku (19. julija). Terjatve je treba nasloviti direktno na Sudbeni Stol v Zagreb v priporočenem pismu, za katerega se dobi recepis.

Generalni Konsulat Kraljevine Srba,
Hrvata i Slovenaca, 1819 Broadway,
New York City.

✠ V Š Č I P C I. ✠

NA TAK NAČIN ŽE NE BO REVOLUCIJE!

V Detroitu so "komunisti" izdali slovenski (?) letak, v katerem so vabili na shod. Za govornika so naznanili J. Kotarja, ki se je "ravnokar vrnil iz Jugoslavije (torej ga beli teror ni pojedel) in Chas. Novaka. Reklama za shod na letaku pa je dobesedno, od črke do črke natančno prepisana, in taka-le:

Cenjeni tovariši-ce: Kapitalistična Klasa ne samo v Ameriki nego pocelimo svetu, tam ker ima moč in vladu v svojih rokah, se pripravlja z vso silo, da ubije začne delavske pravice, ker so že itak nič vredne in na pravi iz nas moderne sužne. Tudi mi slovenski delavci in delavke, pripadamo delavski klasi, kije potrebno da se organiziramo in pomagamo ostalemu delavstvu izbojevati boj za boljjo bodočnost. Kdor se za veda pripada delavskimo razredu in da nima vzroka, je dolžnost da se Shoda v deleži."

To je višek "komunističnega" znanja v Detroitu, toda je 11,000 milj prenizko za revolucijo.

KLUB SLOVENSКИH UREDNIKOV.

"Pravi" slovenski uredniki so trum-trum trum, rebelicijon, puška-kanon, zvonko, šminka cmok, bum bum bum, ali pa domače sveti Bingelj cigerski, sveti Korel ki je proletariat odrešil, in sveti James sheboyganski, ki je glavnim odbornikom komišen pojedel.—
Solzni utrinek.

BARTULOVICH VPRAŠUJE GLAVNI ODBOR SNPJ.

Bartulovich vprašuje v svojih listih glavni odbor SNPJ., kako je Anton Kristan pobasal petdeset tisočakov in odjadral z njimi v zaprašeno Ljubljano. Lepa vsotica, si misli B., in vpije s svojimi starokrajskimi

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali američanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se topla priporočam.

in ameriškimi tovariši na način, kot da je bila storjena največja tatvina. Kako pa bi bilo, če bi Bartulovič pojasnil, kam je šlo petintrideset tisočakov, ki so jih napravili v teku dveh let za "Radnik" in to brez naročnine in drugih rednih dohodkov? Nadalje, kako so gospodarili s tiskarno ter napravili dve sto tisoč, in v kake svrhe so porabili tisočake, ki so jih zbrali pod firmo Sacco-Vanzettijeve obrambe? To so dejstva, in denar je bil resnično zapravljen.

VSE POLNO ŠPETIRA IN KREGA.

V KSKJ. se kregajo, fajmoštri se kregajo, Kazimirjev sloves ni bil tako svečan in ljubeznjiv kot je pisal Jerič, v hotelu se jeze in groze, šebojganski gladijator razmeta svoj holadrija drom, v Jugoslaviji so imeli v nedeljo "burne" volitve, aeroplani padajo v morje kakor meteorji, in v znamenju vseh teh nesreč je vstal Bingelj in njegova "Svoboda". Dobrodošel, dragi Bingelj!

V CLEVELANDU SMO VSI ZMEŠANI.

Vehove in Lojze sta nas čisto zmešala, da ne vemo, ali je Pirc voditelj clevelandskih Slovencev ali ni, ali je Vehovec predsednik železničarskih unij ali ni, in ali je demokratska stranka delavska ali ni, in pa, če bo jutri lepo ali grdo vreme. — *Jerry Pengov.*

JE UMEVNO.

Sedanji boji v Kranjski katoliški jednoti dokazujejo, zakaj katoličani niso katoličani, in zakaj tudi spoved ne pomaga. — *Pittsburška cekarica.*

KAJ JE RAZLIKA MED CLEVELANDSKO IN ČIKAŠKO NASELBINO.

Cleveland ima leseno slovensko cerkev in fajmoštra petičnika. Chicago pa zidano cerkev, in patre petičnike. Cleveland ima mrtvi cerkveni fond, Chicago pa milijonski fond s tiskarno v Ljubljani. — *Tone Janc, Cleveland, O.*

V Chicagu se pritožujejo, da nimajo časa, v Clevelandu ga imajo toliko, da ga prodajajo in razpošiljajo okrog po \$3. — *Nace Žlemberger, Glencoe, O.*

PROTESTI SO V MODI.

Seja društva v Jolietu, Chicagu, Collinwoodu, La Sallu, Pueblu, Aspenu in v Crazytownu:

Brat št. 1: Protestiram!!!!!!

Brat št. 2: Podpiram!!!!!!

Brat št. 3: Jaz tudi, pošljimo spisan protest!

Brat št. 4: Fajn napišite!!!!!!

Predsednik: Protest sprejet!

Biser velike vrednosti.

Preskušnja je biser nad vsako ceno. Moder človek se uči iz skušnje drugih, da s tem manjša svoje nepravilike. Dosti ljudi je slabe volje že zjutraj, ko vstanejo. Skušnja drugih ljudi nas uči, da Trinerjevo grenko vino hitro odpravlja želodčne nepravilike s tem, da izčišča črevesje. Če

zavžita hrana ni docela odstranjena iz vašega sistema, prične kisati, kar povzroča strup, ki ga kri razširja po telesu. To samozastrupljanje vam dela glavobol, neprebavo, utrujenost in slične druge nepravilike. "Grand Rapids, Mich. 31. marca. Mene je hudo bolel želodec; potrošil sem stotine dolarjev, da bi okreval, toda postajal sem vedno slabši. Ne morem se vam dosti zahvaliti za Trinerjevo grenko vino, ki me je ozdravilo, da se počutim danes zopet povsem prenovljenega. Brez tega zdravila jaz sedaj ne morem živeti. Harry M. Cool." V vsakem zavitku Trinerjevega grenkega vina najdete posebni vrednostni kupon (izvemši držav Colo., Kans., Mont., Wash. in Wis.) Hranite iste; šest kuponov vas opravičuje do nakupa 25c vrednega predmeta.

REŠITE SE SKRBI

in strahu za vaše vrednostne papirje, bonde, dragulje itd. Najemite si predalček v naši varnostni shrambi, za tri dolarje letno.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE., vogal 19. ul., CHICAGO, ILL.

OTTO KASPAR, predsednik.

Denarně pošiljatve v Jugoslavijo po najpovoljnejših cenah.

